

ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΟΛΩΝΙΑΣ ΣΑΒΒΑ

Τίς πρώτες πρωϊνές ώρες τῆς Παρασκευῆς, 15ης Μαΐου 2009, ἔφθασε στήν Κύπρο γιά ἐπίσημη ἐπίσκεψη ἡ Α.Μ. ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββας, συνοδευόμενος ἀπό τόν Ἐπίσκοπο Σιεμιατύτσε Γεώργιο, τόν Πρωθιερέα Νικόλαο Podolec, τόν Πρωτοδιάκονο Μᾶρκο Kiryluk, τόν Ἱεροδιάκονο Παῦλο Tokajuk καί τόν κ. Jaroslaw Honeczar.

Τόν Προκαθήμενο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας ὑποδέχθηκαν στό ἀεροδρόμιο Λάρνακας ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος, μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καί ἄλλοι ὑπηρεσιακοί. Ὁ Μακαριώτατος καί ἡ συνοδεία του κατέλυσαν στό ξενοδοχεῖο «Hilton Park».

Στίς 10.30' π.μ. τῆς ἴδιας ἡμέρας ὁ Μητροπολίτης Πολωνίας πῆγε στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή, στόν περίβολο τῆς ὁποίας τόν ὑποδέχθηκαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, τά μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ κληρικός καί ὁ λαός. Ἀκολούθησε δοξολογία στόν καθεδρικό ναό Ἀπ. Ἰωάννη Θεολόγου Λευκωσίας, μετά τό πέρασ τῆς ὁποίας ὁ Κύπρου Χρυσόστομος ἔκαμε τήν ἐπόμενη προσφώνηση:

«Μακαριώτατε Μητροπολίτα Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κύριε κύριε Σάββα,

Μέ αἰσθήματα βαθύτατης χαρᾶς καί εὐφροσύνης Σᾶς ὑποδεχόμαστε σήμερα στήν Ἀποστολική Ἐκκλησία τῆς Κύπρου καί δῆ στήν καθέδρα ἡμῶν.

Νοιώθουμε πολύ εὐτυχεῖς, γιατί ἔχουμε τήν τιμή νά ἔχουμε ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἓνα καταξιωμένο Ἱεράρχη τῆς Ἐκκλησίας, ἓνα

ἀκάματο ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ.

Εἶναι ἡ πρώτη φορά, περιπόθητε ἐν Κυρίῳ Ἀδελφέ, πού εὐρίσκεστε στήν Κύπρο, μέ τήν εἰρηνική Σας αὐτήν ἐπίσκεψη. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ὁ ἱερός κληρὸς καὶ ὁ εὐσεβὴς λαὸς μας Σᾶς καλωσορίζουν μέ πολλή ἀγάπη καὶ βαθύτατο σεβασμό. Αἰσθανόμαστε τὴν ὑποχρέωση νὰ σᾶς ἐκφράσουμε τίς βαθύτατες εὐχαριστίες μας πού ἀποδεχθήκατε τὴν πρόσκλησή μας καὶ ἦλθατε ἐδῶ, στήν Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα.

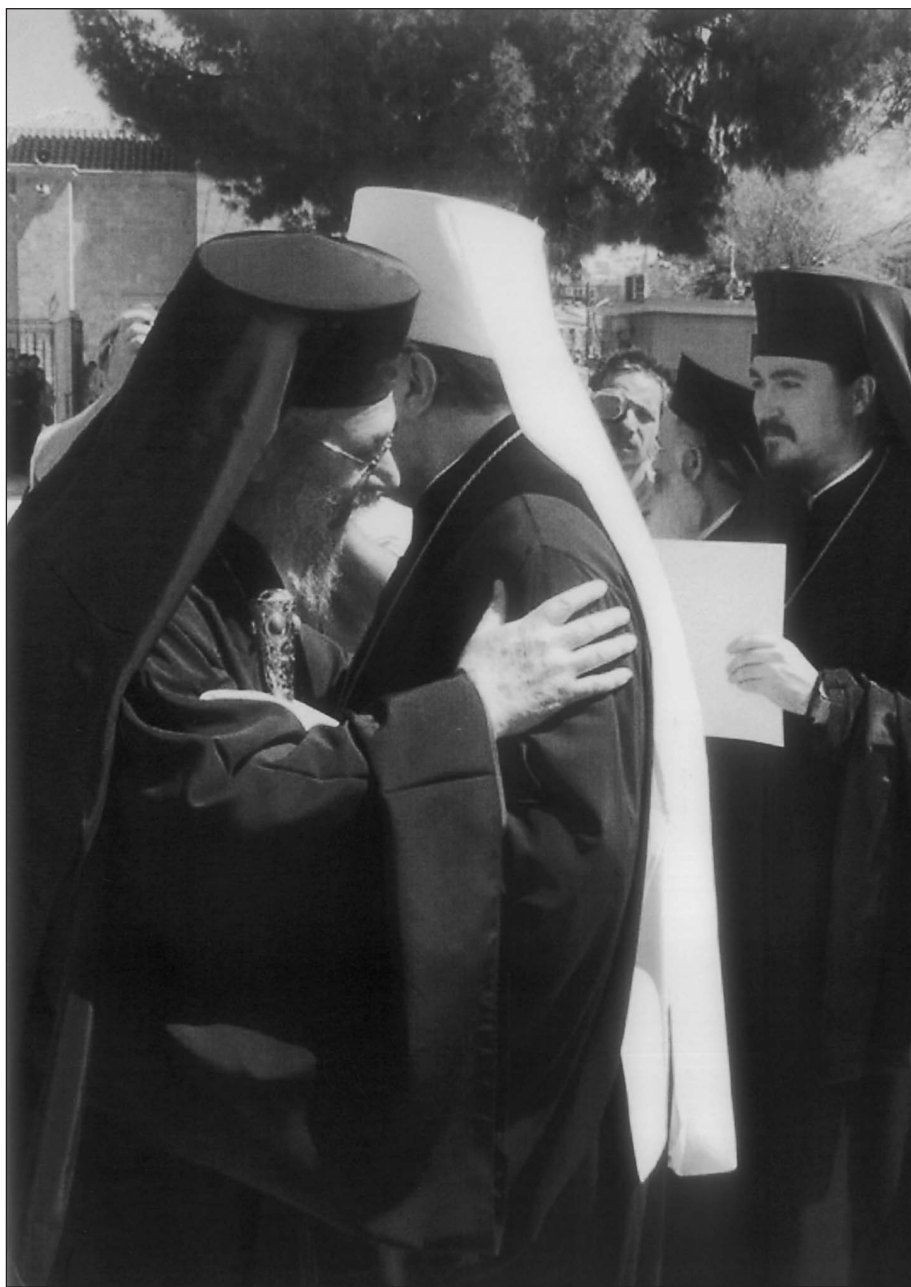
Κατὰ τὴν ἐνταῦθα σύντομη παραμονή Σας θὰ ἔχετε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθεῖτε μνημεῖα καὶ σεβάσματα πανορθόδοξα καὶ παγχριστιανικά, τὰ ὅποια μαρτυροῦν τό πέρασμα Ἀποστόλων, ἀποστολικῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Θὰ βαδίσετε στὰ βήματα τῶν Ἀποστόλων Βαρνάβα, Παύλου καὶ Μάρκου. Θὰ ἀφουγκρασθεῖτε, ἀκόμη, καὶ θὰ ἀκούσετε νοερῶς τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς Ὁσίους, τοὺς Μάρτυρες καὶ τοὺς διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας μας τῶν εἴκοσι χριστιανικῶν αἰώνων νὰ διδάσκουν, νὰ προσεύχονται καὶ νὰ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν χριστιανική μας πίστη.

Θὰ ἔχετε τὴ δυνατότητα νὰ ἐπισκεφθεῖτε τοὺς τάφους τῶν Ἀγίων Ἡρακλειδίου καὶ Μνάσωνος, τοῦ Ἀγίου Λαζάρου, φίλου τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου. Θὰ ἔχετε, ἐπίσης, τὴν εὐκαιρία νὰ δεῖτε ἀπὸ κοντὰ τίς Σταυροπηγιακές Μονές τοῦ Κύκκου, τοῦ Μαχαιρᾶ καὶ τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου καὶ θὰ γνωρίσετε τὴν πολυσχιδὴ καὶ πολύπλευρη ἀκτινοβολία τους.

Ἀλλά, φεῦ, δέν θὰ μπορέσετε νὰ ἐπισκεφθεῖτε τοὺς τάφους τοῦ ἱδρυτῆ καὶ προστάτη τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, οὔτε καὶ τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος. Δέν θὰ μπορέσετε, ἀκόμη, νὰ προσκυνήσετε στήν ἱερὰ Μονή τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου στήν Καρπασία, οὔτε στήν ἱερὰ Μονή τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος στή Μύρτου. Ἐπιπλέον, οὔτε καὶ στόν περίφημο Βυζαντινό ναό τοῦ Ἀγίου Μάμαντος στή Μόρφου.

Καὶ τοῦτο, γιατί ἡ παρουσία τοῦ Τούρκου εἰσβολέα, ἀπὸ τό

Ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος ὑποδέχεται στὸν περίβολο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς τὴν Α.Μ. τὸ Μητροπολίτη Πολωνίας Σάββα.

1974 καί ἐξῆς, δέν μᾶς ἐπιτρέπει νά ἐπισκεφθοῦμε, νά προσκυνήσουμε καί νά προσευχηθοῦμε στούς ἱερούς αὐτούς χώρους.

Ἐλπίζουμε, ὅμως, καί πιστεύουμε, ὅτι τοῦτο θά ἐπιτευχθεῖ σέ μιᾶ μελλοντική Σας ἐπίσκεψη στό φιλόξενο νησί μας. Γι' αὐτό, Μακαριώτατε, παρακαλοῦμε, ὅπως ἐν ταῖς Ὑμετέραις προσευχαῖς, ἀναφέρεσθε καί στόν πολυπαθῆ λαό μας, ὅπως ὁ Κύριος τοῦ ἐλέους, τῆς ἀγάπης καί τῆς δικαιοσύνης συντμήσει τόν χρόνο τῆς δοκιμασίας του.

Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ὅλος ὁ λαός μας, πρόσφυγες καί μή, θά δοκιμάσει χαρά ἀνεκλάλητη μέ τήν παρουσία Σας ἀνάμεσά του. Θά τοῦ δοθεῖ δέ ἡ εὐκαιρία νά ἐκφράσει πρός Ὑμᾶς τά υἱικά αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καί τοῦ σεβασμοῦ του.

Μακαριώτατε,

Ὡς εὖ παρέστητε στή νῆσο τῶν Ἀγίων καί τῶν Μαρτύρων».

Ἐπακολούθησε ἡ ἀντιφώνηση τοῦ Πολωνίας Σάββα:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Νέας Ἰουστινιανῆς καί πάσης Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομε,

Πανιερώτατοι,

Ἀδελφοί Ἱερεῖς,

Ἀγαπητοί Ἀδελφοί καί Ἀδελφαί,

Εὐχαριστοῦμεν τόν ἐν Ἀγία Τριάδι Παντοδύναμον Θεόν διά τό σημερινόν ἱστορικόν γεγονός εἰς τήν ζωήν τῶν δύο Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν - τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας. Διά πρώτην φοράν εἰς τήν ἱστορίαν πραγματοποιεῖται ἐπίσημος ἀδελφική εἰρηνική ἐπίσκεψις τοῦ Προκαθημένου τῆς Πολωνικῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τήν Κύπρον.

Ἐρχόμεθα εἰς τήν Ὑμετέραν γῆν ἐν πνεύματι χριστιανικῆς ἀγάπης - τήν γῆν τήν καθηγιασμένην μέ τά πόδια καί τήν διδασκαλίαν τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου Βαρνάβα, ὁ ὁποῖος ἦταν «*υἱός παρακλήσεως, Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει· ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκεν τό χρῆμα καί ἔθηκεν παρά τούς πόδας*

τῶν Ἀποστόλων» (Πράξ. δ', 36-37). Ἐρχόμεθα, λοιπόν, ἵνα γευθῶμεν τό νέκταρ τῆς ἀγιότητος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ἵνα γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ ἐγγύς τήν φωτεινὴν ἱστορίαν Αὐτῆς καί τόν Θεοφοβούμενον Λαόν, ὁ ὁποῖος ἀπό τήν Ἀποστολικήν ἐποχὴν καί μέχρις σήμερον παραμένει ἀκλόνητα πιστός εἰς τόν Θεόν καί εἰς τήν Ἀγίαν Ὁρθοδοξίαν.

Διαθέτομεν, ἐπίσης, καί τήν συνείδησιν τῆς ἐξαιρετικῆς σημασίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου εἰς τήν ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διότι εἰς αὐτήν ἀνήκει τό ἰδιαίτερον προνόμιον ἰδιαίτερας ἀναγνωρίσεως, ἡ ὁποία ἐκφράζεται εἰς τήν ἀπόφασιν τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου περί τοῦ κανονικοῦ δικαιώματος Αὐτῆς διὰ ἀνεξαρτησίαν. Τό γεγονός τοῦτο μαρτυρεῖ περί τῆς μεγάλης πνευματικῆς κληρονομίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ἐγγεγραμμένης ἐπίσης εἰς τάς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, αἱ ὁποῖαι ἀναγγέλλουσιν, ὅτι χάριν τῶν Κυπρίων πολλοί ἐπέστρεψαν εἰς τόν Κύριον καί διὰ τοῦτο «*ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθμός πιστεύσας...*» (Πράξ. ια', 21). Ἡ Κύπρος ἦταν, λοιπόν, διὰ ὁλόκληρον τόν Χριστιανικόν κόσμον μία κοιτίς ἀγιότητος καί παραδόσεως, ὅπου προσήρχοντο Ἱεράρχαι καί πιστοὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

Ἀπό τήν ἀρχαίαν ἐποχὴν μεγάλην σημασίαν εἶχον αὐταὶ αἱ ἀμοιβαῖαι ἐπισκέψεις, ἰδιαίτερος δέ αἱ εἰρηνικαὶ τῶν Προκαθημένων τῶν Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι (ἐπισκέψεις) δέν ἦσαν μόνον μία εὐκαιρία ἀλληλογνωριμίας, ἀλλὰ δι' αὐτῶν πρωτίστως ἐνισχύετο τό πνεῦμα τῆς συνοδικῆς ἐνότητος. Πλήν τούτου παρείχετο, ἐπίσης, διὰ τούτων ἀμοιβαῖο ὄφελος, ἐνῶ ἡ ἀπήχησις αὐτῶν κατέκτα οἰκουμενικὴν ἀξίαν. Οἱ πεπληρωμένοι τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Προκαθήμενοι, ἀνταλλάσσοντες ἀμοιβαίως ἐμπειρίας καί μοιράζοντες μετ' ἀλλήλων προβλήματα, συχνάκις εὑρίσκον λύσεις εἰς τὰ δυσκολότερα ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἐπροβληματίζον τήν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὰς τοπικὰς κοινωνίας Αὐτῆς.

Σήμερον τήν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου ἐπισκέπτεται ὁ Προκα-

θήμενος τῆς μαρτυρικῶ αἵματι καθηγιασμένης Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας. Διότι ἡ Αὐτοκέφαλος Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας, παρὰ τό γεγονός ὅτι εἶναι νεαρά καί ἀνεξάρτητη Ἐκκλησία, καυχᾶται διὰ τήν πλουσίαν ἱστορίαν Αὐτῆς, γεμάτην ἀπό δοκιμασίες καί διωγμούς. Παρ' ὅλας αὐτάς τάς δυσκολίας ἐπίβίωσε καί συνεχίζει τήν ζωήν Αὐτῆς μέχρις σήμερον, ἄνευ φόβου, κηρύσσοντας τήν καλήν ἀγγελίαν περί τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί περί τῆς Ἀγίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Οὕσα μέν ἐν μειονότητι δέν ἀποθαρρύνεται ἀπό τάς δυσκολίας, ἀλλά ἐνισχύεται ἐν τῇ εὐαγγελικῇ διαβεβαιώσει τοῦ Σωτῆρος, ὁ Ὅποῖος ἐπηγγείλατο: *«Οἰκοδομήσω μου τήν Ἐκκλησίαν, καί πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν Αὐτῆς»* (Ματθ. 1στ', 18).

Μακαριώτατε Δέσποτα Ἀρχιεπίσκοπε!

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, συμμετέχοντας εἰς τάς στενοχωρίας τῆς Χώρας καί τοῦ Λαοῦ Αὐτῆς, ἐπὶ τριάκοντα καί πέντε ἔτη ὑποφέρει τήν ὀδύνην τῆς κατοχῆς, ἡ ὁποία ἀφαίρεσεν ἀπ' Αὐτήν τήν δυνατότητα νά χρησιμοποιεῖ ὄχι μόνον τοὺς ἰδικούς της Ἱεροὺς Ναοὺς, ἀλλὰ καί προκάλεσε φυγὴν ἐκ τῶν πατρίων ἐδαφῶν. Πολλοὶ Κύπριοι στερήθηκαν τό δικαίωμα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τοὺς πατρικούς οἴκους. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν δέν ἔχουν τήν δυνατότητα νά ἐπισκεφθοῦν τοὺς τάφους τῶν πλησιέστερων προγόνων αὐτῶν καί νά τοὺς ἀποδώσουν τιμὰς. Γνωρίζομεν δέ ὅτι πρῶτος ἐξ αὐτῶν εἶστε καί Ὑμεῖς, Μακαριώτατε. Τό δράμα τῶν κατεχομένων γίνεται σαφέστερον, ὅταν οἱ Ἱεροὶ Ναοὶ ἡμῶν βεβηλώνονται καί ἀφήνονται εἰς ἔρμαιον τῆς τύχης. Καταστρέφεται εἰς αὐτοὺς ὁ Βυζαντινός πλοῦτος ἡμῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι διὰ τήν σημερινήν Εὐρώπην μιά πολύτιμη κληρονομία.

Ἡ ἐπίσκεψις ἡμῶν ἔχει, λοιπόν, δύο διαστάσεις. Ἀφ' ἐνός μέν εἶναι ἓνα ἐκκλησιαστικόν γεγονός, ὡς ἡ ἐπίσημος συνάντησις τῶν Προκαθημένων τῶν δύο Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἀφ' ἑτέρου, ὅμως, ἀποτελεῖ καί τήν κοινήν ἔκκλησιν διὰ τήν ἀπονομήν δικαιοσύνης εἰς τόν πάσχοντα ἀπό τήν μεροληψίαν Κυπριακόν Λαόν. Ἡ Κύπρος εἶναι χώρα, ὅπου ἡ Ἐκκλησία καί τό Κράτος ἀντικατοπτρί-

ζουσιν τήν μίαν καί τήν αὐτήν ταυτότητα. Ὁ ἐξέχων προκάτοχος τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ἦταν ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ Πρόεδρος τοῦ Κράτους. Διά τόν Κυπριακόν Λαόν γέγονε, λοιπόν, ἕνας ἀξιόπιστος Ἐθνάρχης, ὁ ὁποῖος ἐφρόντισεν ὄχι μόνον διά τήν ὑλικήν εὐημερίαν, ἀλλά ἐπίσης καί διά τήν πνευματικήν πρόοδον τῶν πολιτῶν αὐτοῦ. Αὐτός ἦταν ἡ ἀκλόνητη αὐθεντία, καί τήν αὐθεντίαν αὐτήν τήν παρέδωκεν εἰς τούς διαδόχους αὐτοῦ - εἰς τόν Ἀρχιεπίσκοπον Χρυσόστομον Α΄ καί εἰς Ὑμᾶς, Μακαριώτατε Δέσποτα Ἀρχιεπίσκοπε.

Εὐχαριστώντας τόν Θεόν διά τήν δυνατότητα νά βαδίζωμεν εἰς τήν ὁμορφην, καθηγιασμένην, ἀλλά καί μαρτυρικήν γῆν ταύτην, εὐχαριστοῦμεν ἐκ βάθους τῆς καρδίας ἡμῶν καί τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα διά τήν ἀδελφικήν πρόσκλησιν νά πραγματοποιήσωμεν τήν ἐπίσημον εἰρηνικήν ἐπίσκεψιν ἡμῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου. Πιστεύομεν βαθέως, ὅτι θά συμβάλει αὕτη εἰς τήν ἀκόμη στενοτέραν σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν καί εἰς τήν βέλτιστην ἀλληλογνωριμίαν. Εἶθε αὕτη νά εἶναι καί ἡ καλυτέρα ἀπόδειξις τῆς ἐνότητος τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας εἰς τόν σημερινόν διεσπαρμένον κόσμον.

Κατά τήν ἐπίσκεψιν ταύτην θά προσευχόμεθα διαπύρως, ἵνα ὁ Θεός, διά πρεσβειῶν τοῦ Ἀγ. Ἀποστόλου Βαρνάβα, εὐλογήσῃ τήν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου καί τόν Θεοφοβούμενον Κυπριακόν Λαόν».

Στή συνέχεια ἀνῆλθαν ὅλοι στό Μέγα Συνοδικό τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὅπου ἐγίνε πανηγυρική συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, στήν παρουσία τοῦ Μητροπολίτη Πολωνίας καί τῆς συνοδείας του.

Ἀκολουθῶς ὁ Μητροπολίτης Πολωνίας εἶχε τήν εὐκαιρία νά ἐπισκεφθεῖ καί νά ξεναγηθεῖ στό Βυζαντινό Μουσεῖο τοῦ Ἰδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ καί τό μεσημέρι παρακάθησε σ' ἀνεπίσημο γεῦμα στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή.

Τό ἀπόγευμα ὁ Μακαριώτατος ἐπισκέφθηκε τόν Τύμβο Μακε-

δονίτισσας καί τά «Φυλακισμένα Μνήματα», ὅπου τέλεσε Τρισά-
γιο καί κατέθεσε στεφάνια.

Τό βράδυ ὁ Μακαριώτατος ἐπισκέφθηκε τόν Πρεσβευτή τῆς
Πολωνίας κ. Pawel Dobrowolski, ὁ ὁποῖος καί παρέθεσε δεῖπνο
πρός τιμήν του στήν Πρεσβευτική κατοικία.

*Οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν Κύπρου καί Πολωνίας
ἐξω ἀπό τή Μητρόπολη Ταμασοῦ.*

Τό πρωί τοῦ Σαββάτου, 16ης Μαΐου, σύσσωμη ἡ κωμόπολη τῆς
Δευτερᾶς ἐπεφύλαξε μιᾷ ιδιαίτερα θερμή ὑποδοχή στόν Προκα-
θήμενο τῆς Ὁρθοδόξου Πολωνικῆς Ἐκκλησίας καί στή συνοδεία
του.

Οἱ ἐκκλησιαστικοί, οἱ πολιτειακοί ἄρχοντες καί ὁ λαός τῆς
Μητροπολιτικῆς περιφέρειας Ταμασοῦ καί Ὁρεινῆς, μέ προεξάρ-
χουσα τή νεολαία τῶν Κατηχητικῶν Συνάξεων, τούς μαθητές τῶν

σχολείων τῆς περιοχῆς, τῇ φιλαρμονικῇ ὀρχήστρᾳ τῆς Μητροπόλεως, ὑποδέχθηκαν τό Μητροπολίτη Βαρσοβίας ἔξω ἀπό τά γραφεῖα τῆς Μητροπόλεως καί ἐν πομπῇ μετέβησαν στό ναό τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ὅπου τελέστηκε δοξολογία.

Μετά τή δοξολογία, ὁ Μητροπολίτης Ταμασοῦ καί Ὁρεινῆς κ. Ἡσαΐας, ἀφοῦ μίλησε γιά «τό νόημα, ἀλλά καί τό μεγάλο μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας, νά καθιστᾷ τούς ἀνθρώπους ἀδελφούς, ἀνεξάρτητα ἀπό τόν τόπο καταγωγῆς, τόν πολιτισμό καί τήν ἱστορία τους», ἀναφέρθηκε στό κοινό γνώρισμα τῆς κακοπάθειας, τό ὁποῖο, ὅπως εἶπε χαρακτηριστικά, «ἔρχεται νά μᾶς ἐνώσει περισσότερο καί νά καλλιεργήσει στίς μεταξύ μας σχέσεις τό πνεῦμα τῆς ἀδελφικῆς συμπαράστασης καί βοήθειας».

Ὁ Πανιερώτατος, ἀναφερόμενος στά δεινά τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τήν καταστροφή τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς στά κατεχόμενα ἀπό τούς Τούρκους ἐδάφη τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, ὑπογράμμισε: «Ἐχω τήν πεποίθηση, ὅτι καί ἐσεῖς μᾶς αἰσθάνεστε καί μᾶς καταλαβαίνετε, τόσο ὡς μέλη τῆς ἴδιας Ἐκκλησίας, ἀλλά καί ὡς Ὁρθόδοξος λαός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, ἐπειδή καί ἐσεῖς ἔχετε περάσει μέσα ἀπό φοβερές καί δεινές καί ἀνείπωτες δοκιμασίες».

Τέλος, ὁ Ταμασοῦ Ἡσαΐας ἀναφέρθη στή «δύναμη τῆς προσευχῆς», ἡ ὁποία, ὅπως εἶπε, «ἀποτελεῖ τό ἰσχυρότερο ὄπλο στήριξης στούς δοκιμαζόμενους ἀδελφούς μας». «Τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, τό ὁποῖο ἀπό σᾶς καί τό λαό τοῦ Θεοῦ, πού παροικεῖ στήν Πολωνία, παρακαλοῦμε καί ζητοῦμε νά ἔχουμε, Μακαριώτατε, καί ἐννοῶ τήν ἐκζήτηση ἀπό μέρους σας τῆς θείας βοήθειας γιά τό χειμαζόμενο λαό τῆς Κύπρου. Καί ἀσφαλῶς, τοῦτο εἶναι ἰσχυρό ἐχέγγυο σωτηρίας, ἀφοῦ τά πνευματικά ὄπλα ἀποτελοῦν θυρεό ἀκαταμάχητο», πρόσθεσε καταλήγοντας ὁ Μητροπολίτης Ταμασοῦ.

«Οἱ ταπεινές προσευχές τῆς Ἐκκλησίας μας συνοδεύουν τή δική σας προσευχή, οὕτως ὥστε νά ξεπεραστεῖ αὐτή ἡ δοκιμασία, τήν ὁποία σήμερον ζεῖτε», σημείωσε ἐμφαντικά στήν ἀντιφώνησή του ὁ Προκαθήμενος τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας.

«Ὁ Χριστός νίκησε τό θάνατο καί τό κακό καί γι' αὐτό ἀκράδαντα πιστεύουμε, ὅτι τό καλό πάντοτε νικᾷ τό κακό καί οἱ δοκιμασίες καί οἱ διωγμοί ἔρχονται κατὰ καιρούς, ἀλλά ἔρχεται, ἐπίσης, καί ἡ ὥρα γιά νά ξεπεραστοῦν. Πιστεύουμε βαθιά, ὅτι ἡ διηρημένη σήμερα Κύπρος θ' ἔρθῃ ἡ ὥρα πού θά ἐπανενωθεῖ», ὑπογράμμισε ὁ Πολωνίας Σάββας. «Οἱ δικές σας δοκιμασίες, τίς ὁποῖες ζήσατε κατὰ τή διάρκεια τῆς ἱστορικῆς σας πορείας, εἶναι γνωστές σέ μᾶς, ἀλλά καί οἱ δικές μας δοκιμασίες εἶναι καί σέ σᾶς γνωστές», ἀνέφερε ὁ Μακαριώτατος, γιά νά τονίσει στή συνέχεια, ὅτι «οἱ ἐχθροί μας ἐπιθυμοῦν τήν μή ὑπαρξή μας, ἐμεῖς, ὅμως, πιστεύουμε καί κηρύττουμε, ὅτι ὁ Θεός εἶναι πάντοτε μαζί μας καί, ἂν εἶναι ὁ Θεός μαζί μας, κανείς δέν μπορεῖ νά εἶναι ἐναντίον μας».

Μετά τό τέλος τῶν ὁμιλιῶν καί τήν ἀνταλλαγή συμβολικῶν δώρων μετέβησαν εἰς τό Συνοδικό τῆς Μητροπόλεως Ταμασοῦ, ὅπου οἱ Ἀρχές, ὁ κληῖρος καί ὁ λαός τῆς κωμοπόλεως ἔλαβαν τίς εὐχές καί τίς εὐλογίες τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας.

Στή συνέχεια, ὁ ὑψηλός ἐπισκέπτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καί ἡ συνοδεία του ἐπισκέφθηκαν τή Μονή τοῦ Ἀγ. Ἡρακλείδου, στήν εἴσοδο τῆς ὁποίας τόν ἀνέμεναν γιά νά τόν ὑποδεχοῦν ἡ Ἡγουμένη καί ἡ ἀδελφότητα τῆς Μονῆς, ἔχοντας μαζί τους τήν κάρα τοῦ πολιούχου καί προστάτη Ἀγίου τους.

Ἡ Ἡγουμένη Προδρόμη στό καλωσόρισμά της ἀναφέρθη στό βίο καί στή δράση τοῦ Ἀγ. Ἡρακλείδου, ἀλλά καί στήν ἱστορική διαδρομή τῆς Μονῆς, ἐνός «ἀγιασμένου τόπου μέ ἀποστολική παράδοση», ὅπως εἶπε χαρακτηριστικά.

Ὁ Μητροπολίτης Πολωνίας, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τήν καθηγουμένη καί τίς ἀδελφές τῆς Μονῆς γιά τήν ὑποδοχή, ἀπηύθυνε πρὸς αὐτές λόγους νουθεσίας καί παραφράζοντας τά λόγια τοῦ μεγάλου Ρώσου συγγραφέα Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι, ὅτι «τό κάλλος μπορεῖ νά ἀλλάζει τόν κόσμο», μίλησε γιά τή μοναχική καί ἀσκητική ζωή, ἡ ὁποία μπορεῖ νά ἀλλάξει τόν κόσμο».

«Χάρις στήν προσευχή τῶν μοναχῶν ὑπάρχει ἀκόμη αὐτός ὁ κόσμος, παρά τό γεγονός ὅτι εἶναι χωμένος μέσα στήν ἁμαρτία. Πρέπει νά ἔχουμε βαθιά συνείδηση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος καί εἶναι στόχος ὅλων ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων, σέ ὅλο τόν κόσμο, νά τό διατηρήσουμε», τόνισε.

Ἀπό τήν ἐπίσκεψη στή Μονή Ἀγ. Ἡρακλειδίου.

Τό μεσημέρι, ὁ Πολωνός Πρωθιεράρχης μετέβη στή Μονή τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιρᾶ, ὅπου ἔτυχε ὑποδοχῆς ἀπό τόν Καθηγούμενό της Ἐπίσκοπο Λήδρας Ἐπιφάνιο καί τήν σύν αὐτῷ ἀδελφότητα.

Ὁ Μακαριώτατος, ἀφοῦ ἐνεδύθη μέ ἀρχιερατικό μανδύα, μετέβη ἐν πομπῇ καί ἐν μέσῳ κωδωνοκρουσιῶν, ψαλμῶν καί ὕμνων στό καθολικό τῆς Μονῆς, ὅπου ἐψάλει δοξολογία, μετά τήν ὁποίαν ὁ Ἡγούμενος Ἐπιφάνιος τόν προσφώνησε κατάλληλα.

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τόν Ἡγούμενο Ἐπιφάνιο καί τήν ἀδελφότητα τῆς Μονῆς γιά τήν ὑποδοχή καί τά θερμά του λόγια, τόνισε: «Ὁ Θεός σημαίνει ζωή. Μιά ζωή ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται σέ διάφορους τόπους καί μέ διάφορες μορφές καί εἰδικά σ' αὐτό τόν ἰδιαίτερο τόπο, τήν Ἱερά Μονή Μαχαιρᾶ, ὁ Θεός ἔδειξε τή δύναμή του μέ τήν παρουσία τῆς εἰκόνας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, διά μέσου τῆς ὁποίας ἦλθε ἡ σωτηρία στόν κόσμο». «Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ξέρει τί ση-

Ἀπό τήν ἐπίσκεψη στή Μονή Μαχαιρᾶ.

μαίνει ἡ ἐνσάρκωση, ἔχει καί τή βεβαιότητα, ὅτι εἶναι ἐφικτή καί δυνατή ἡ ἀνανέωση καί μπορεῖ νά τήν ἀποκτήσει καί μέ τή μοναχική καί μέ τήν ἀσκητική καί μέ τήν ἀναχωρητική ζωή. Σ' αὐτό τό καθημερινό ἔργο, στούς κόπους τῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι ἀφιερώθηκαν στό Θεό, μᾶς βοηθάει καί μᾶς συμπαραστέκεται ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ἡ πραγματική μας μητέρα, ἡ ὁποία μᾶς προστα-

τεύει καί μᾶς παραστέκεται στόν καθημερινό μας μόχθο», εἶπε χαρακτηριστικά ὁ Πολωνίας Σάββας.

Μετά τή δοξολογία ὁ Ἐπίσκοπος Λήδρας καί ἡ ἀδελφότητα τῆς Μονῆς Μαχαιρᾶ παρέθεσαν γεῦμα στή Μονή πρός τιμήν τοῦ Μακαριωτάτου.

Πρὶν τήν ἀναχώρησή του ἀπό τή Μονή, ὁ Προκαθήμενος τῆς

Ἀπό τήν ἐπίσκεψη στή Μονή Θεοτόκου στά Καμπίά.

Πολωνικῆς Ἐκκλησίας κατάθεσε στεφάνι στόν ἀνδριάντα τοῦ Γρηγόρη Αὐξεντίου, ὁ ὁποῖος ἔπεσε μαχόμενος, γενόμενος ὁλοκαύτωμα γιά τήν ἐλευθερία τῆς Κύπρου κατά τόν ἀγῶνα τῆς ΕΟΚΑ, καί ξεναγήθηκε στό μουσεῖο, πού εἶναι ἀφιερωμένο στή μνήμη καί τόν ἡρωϊσμό τοῦ σταυραετοῦ τοῦ Μαχαιρᾶ.

Ἡ δεύτερη ἡμέρα τῆς ἐπίσημης ἐπίσκεψης τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας ἔκλεισε μέ ἐπίσκε-

ψη στή Μονή τῆς Θεοτόκου στά Καμπιά, ὅπου ἔγινε δεκτός μέ ιδιαίτερη χαρά ἀπό τήν Ἑγουμένη Εὐφημία καί τήν ἀδελφότητα τῆς Μονῆς.

Ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας μίλησε καί ἐδῶ γιά τίς ἀρετές τοῦ μοναστικοῦ βίου καί τή σημασία πού ἔχουν τά μοναστήρια στή ζωή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Παράλληλα ἔκαμε ἐκτενῆ ἀναφορά στά μοναστήρια καί στά ἡσυχαστήρια τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας, τά ὁποῖα ἀρχίζουν οὐσιαστικά τή δραστηριοποίησή τους ἀμέσως μετά τό τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Τό πρωί τῆς Κυριακῆς, 17ης Μαΐου, συλλειτουργήσαν στόν ἱερό ναό τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας στό Στρόβολο μέ τό Μητροπολίτη Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας Σάββα καί τόν Ἐπίσκοπο Σιεμιατύτσε Γεώργιο ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος, οἱ Μητροπολίτες Πάφου Γεώργιος, Κυρηναίας Παῦλος, Λεμεσοῦ Ἀθανάσιος, Κωνσταντίας Βασίλειος, Κύκκου Νικηφόρος καί Ταμασοῦ Ἡσαΐας καί οἱ Ἐπίσκοποι Μεσαορίας Γρηγόριος καί Χύτρων Λεόντιος. Στό τέλος τῆς θείας λειτουργίας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἀπένειμε στό Μητροπολίτη Πολωνίας τό Χρυσοῦν Παράσημο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα καί ὁ Μητροπολίτης Πολωνίας πρόσφερε στόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου ἐπιστήθιο σταυρό καί ἐγκόλπια, ἀναφέροντας ὅτι τό Παράσημο τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας θά τό ἀπονείμει σ' αὐτόν κατά τήν ἐπίσκεψή του στήν Πολωνία.

Στήν προσφώνησή του ὁ Κύπρου Χρυσόστομος εἶπε τά ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Μητροπολίτα Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κύριε, κύριε Σάββα,

Χριστός Ἀνέστη!

Μέ τήν ἀνεκκλάλητη χαρά ἀπό τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ νά γεμίζει τίς ψυχές μας, γευόμαστε σήμερα μαζί σας τοῦ ἐνός Ἄρτου, «ὅς ἐστι σῶμα Χριστοῦ» καί τοῦ ἐνός Ποτηρίου, πού περιέχει τό καινόν τῆς ἀμπέλου γέννημα, «ὅ ἐστιν αἷμα Χριστοῦ»

καί διατρανώνουμε τήν ένότητά μας καί τήν κοινή πίστη τῆς «Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας». Ἡ ένότητα τῆς πίστεως, κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο, μᾶς καθιστᾷ «οἰκείους». Καί εἶναι πράγματι ἀλήθεια! Ἀπό προχθές, πού εἶχαμε τήν τιμή νά σᾶς ὑποδεχθοῦμε στήν Κύπρο, αἰσθανόμαστε, ὄντως, «οἰκεῖοι», πράγμα πού γεμίζει τίς καρδιές μας μέ βαθύτατη συγκίνηση. Ὅπως χαρακτηριστικά ἀναφέρει ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος: Ἡ ἀνά τόν κόσμον Ὁρθοδοξία, «παρειληφυῖα τό ἀποστολικόν κήρυγμα..., καίπερ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ διεσπαρμένη, ἐπιμελῶς φυλάσσει, ὥς ἕνα οἶκον οἰκοῦσα... καί γάρ αἱ κατά τόν κόσμον διάλεκτοι ἀνόμοιοι, ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς παραδόσεως μία καί ἡ αὐτή». Εἴτε στήν Κύπρο ζοῦμε, εἴτε στήν Πολωνία, οἱ Ὁρθόδοξοι εἴμαστε ἐνωμένοι καί ζοῦμε ὡς ἀδελφοί πού κατοικοῦν στήν ἴδια οἰκίαν ὑπό τήν σκέπη τοῦ ἰδίου Πατρός.

Τήν εὐσημη αὐτή ἡμέρα, πού ἀξιωθήκαμε νά βιώσουμε γιά μιᾶ ἀκόμη φορά τήν Θεία Εὐχαριστία ὡς εἰκόνα καί πρόγευση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, μνημονεύουμε «τῶν προαπελθόντων πατέρων ἡμῶν», πού μᾶς παρέδωσαν τήν κοινή μας πίστη καί πού συνευφραίνονται, «καθορῶντες τά ἔκγονα αὐτῶν» νά παραμένουν ἐδραῖα καί ἀμετακίνητα στά ὑπ' ἐκείνων παραδεδομένα. Συνευφραίνεται σήμερα μαζί μας ὁ Ἀπ. Βαρνάβας, ὁ ἰδρυτής καί προστάτης τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ὁποῖος μέ τόν Ἀπ. Παῦλο καί τόν Εὐαγγελιστή Μᾶρκο μετέδωσαν ἀπό τό 45 μ.Χ. στούς προγόνους μας τό Εὐαγγέλιο. Παρίσταται νοερά ὁ ἅγιος Λάζαρος, ὁ φίλος τοῦ Χριστοῦ, ὁ μετέπειτα Ἐπίσκοπος Κιτίου, ὁ ἅγιος Σπυρίδων, ὁ Τριμυθοῦντος, πού συμμετέσχε στήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο, ὁ Ἐπιφάνιος, ὁ διακεκριμένος Θεολόγος, ὁ ὅσιος Νεόφυτος, ὁ Αὐξίβιος, ὁ Ἡρακλείδιος καί ἄλλοι πολλοί, τό πλῆθος τῶν ὁποίων προσέδωσε στήν Κύπρο τήν ὀνομασία «**ἀγία νῆσος**». Αἰσθανόμαστε νοερά καί τούς δικούς σας τοπικούς ἁγίους, τόν ἅγιο Μεθόδιο καί τόν ἅγιο Κύριλλο, στίς προσπάθειες τῶν ὁποίων ὀφείλεται ἡ μετάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν Πολωνία. Μνημονεύουμε καί τόν ἅγιο Γαβριήλ τόν Πολωνό, τόν παιδομάρτυρα, τοῦ

ὁποίου τό ἱερό λείψανο ἀποτελεῖ ἀτίμητο θησαυρό τοῦ Μπιάλιστοκ, ἀλλά καί ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Πολωνίας.

Μικρές σέ ἀριθμό πιστῶν οἱ Ἐκκλησίες μας, Μακαριώτατε. Μέ ζωντανή παρουσία, ὅμως, στά Χριστιανικά δρώμενα, παρά τά ποικίλα προβλήματα, τόσο τοῦ παρελθόντος, ὅσο καί τοῦ παρόντος.

Οἱ ρίζες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, πού συνδέονται μέ τό ἔργο τῶν Ἑλλήνων ἀγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου, παρά τίς ἱστορικές περιπέτειες τῶν συνεχῶν πολιτικῶν καί κρατικῶν ἀνακατατάξεων, καί τῆς καταπίεσης τῶν Ὁρθοδόξων ἀπό Ρωμαιοκαθολικούς, Οὐνίτες καί ἐχθρικά διακείμενους πρός τήν Ὁρθοδοξία βασιλεῖς καί ἡγεμόνες, διατηρήθηκαν μέχρι σήμερα ζωντανές καί θαλερές. Μέσα σέ μιά χώρα, στήν ὁποία οἱ Ρωμαιοκαθολικοί ἀποτελοῦν τή συντριπτική πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ὕπαρξη 600.000 Ὁρθοδόξων, συγκροτημένων σέ μιά δυναμική τοπική Ἐκκλησία, μέ 6 Ἐπισκοπές, ἀνδρικά καί γυναικεῖα μοναστήρια, Ἱερατική Σχολή καί Τμῆμα Ὁρθόδοξης Θεολογίας στή Χριστιανική Θεολογική Ἀκαδημία τῆς Βαρσοβίας, συνιστᾷ μιά λαμπρή μαρτυρία στό σύγχρονο κόσμο. Στίς σημερινές συνθήκες ἐλευθερίας ἔκφρασης καί δράσης, ὁ ρόλος τῆς Αὐτοκέφαλῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας προδιαγράφεται ἐλπιδοφόρος.

Ἡ δική μας Ἐκκλησία, ἀπό τήν ἄλλη, πού πρώτη στήν Εὐρώπη δέχτηκε τόν Χριστιανισμό, ἔχει ἓνα ἔνδοξο παρελθόν. Ταυτίστηκε ἀριθμητικά μέ τόν πληθυσμό τῆς νήσου πολύ νωρίς καί συμμετέσχε ἐνεργά σ' ὅλες τίς Οἰκουμενικές Συνόδους. Ἑλληνική ἀπό τήν αὐγή τῆς Ἱστορίας της, ἀλλά ἀπομονωμένη ἀπό τόν ὑπόλοιπο Ἑλληνικό κορμό, ἡ Κύπρος συνάντησε πολλές περιπέτειες στήν ἱστορική πορεία της. Ἡ Ἐκκλησία μας, ἔχουσα τό αὐτοκέφαλό της ἀπό τήν Γ' Οἰκουμενική Σύνοδο καί περιβεβλημένη ἀπό τόν 5ο αἰῶνα μέ εἰδικά αὐτοκρατορικά προνόμια, γιά αἰῶνες πολλούς ὑποβάστασε καί περικράτησε, περιέθαλψε κι ἐνίσχυσε τούς πιστούς. Διარκεῖς ἀγῶνες, ἐκατόμβες θυμάτων, θυσίες τῶν προκαθημένων της καί ἄλλων ἱεραρχῶν καί κληρικῶν, ταύτισαν τήν Ἐκκλησία καί μέ τήν ἱστορική πορεία τοῦ λαοῦ μας.

Σήμερα, όμως, Μακαριώτατε, θρискόμαστε σέ δεινή θέση. Μόλις τό 1960, ύστερα άπό ένα τιτάνιο άγώνα τοῦ λαοῦ μας, μπορέσαμε καί άποτινάξαμε τόν Ἀγγλικό άποικιακό ζυγό. Καί τό 1974, ή Τουρκία, πού πάντα, λόγω τῆς γεωγραφικῆς σπουδαιότητάς της, έποφθαλμιούσε τήν Κύπρο, έκμεταλλευόμενη τήν ύπαρξη μιᾶς μειονότητας 18% Τουρκοκυπρίων, κυρίως έξιςλαμισθέντων κατά τήν περίοδο τῆς πρώτης Τουρκοκρατίας, μᾶς έπέτέθη χωρίς καμία οὔσιαστική αἰτία. Κατέλαβε τό 37% τοῦ ἐδάφους μας, έκτόπισε τό 1/3 τοῦ λαοῦ μας καί έφαρμόζοντας πολιτική έθνικοῦ ξεκαθαρίσματος έποικίζει τό κατεχόμενο μέρος τῆς πατρίδας μας, μεταβάλλοντας έτσι τόν δημογραφικό της χαρακτῆρα.

Πεντακόσιοι καί πλέον ναοί μας στά κατεχόμενα ἐδῶ καί 35 χρόνια σιγοῦν. Ἄλλοι κατεδαφίστηκαν, ἄλλοι μετετράπησαν σέ μουσουλμανικά τεμένη, σέ άποθήκες, σέ στάβλους ζώων καί ἄλλοι παραδόθηκαν στή φθορά τοῦ χρόνου. Κι ὅλα αὐτά, μέ τήν άνοχή τῆς «πολιτισμένης» άνθρωπότητας. Συμπάσχουμε καί συνωδίνουμε κι ἐμεῖς μέ τόν λαό μας. Ἐν ἄλλοι Χριστιανικοί λαοί μποροῦν σήμερα, μετά τόν Διοκλητιανό καί τόν Νέρωνα, νά λέγουν ὅτι δέν ἔχουν νά άντιπαλαίσουν πιά πρός διῶκτες καί βαρβάρους, ἄλλά έπικεντρώνονται στόν έαυτό τους καί τήν έσωτερική καλλιέργειά τους, ἐμεῖς, δυστυχῶς, δέν μποροῦμε νά ποῦμε κάτι τέτοιο. Καί σήμερα, στόν 21ο αἰῶνα, ἔχουμε νά παλαίσουμε πρός βάρβαρον δυνάστην, τήν Τουρκία, ή ὁποία κτυπᾷ καί τήν πόρτα τῆς Εὐρώπης. Κι ὅμως, μᾶς στερεῖ τά πιό στοιχειώδη άνθρώπινα δικαιώματα, μᾶς έμποδίζει νά λατρεύσουμε τόν Θεό μας στούς ναούς μας, άσεβεῖ καί λεηλατεῖ τούς τάφους τῶν προγόνων μας. Μή ἔχοντας τήν κοσμική καί τήν στρατιωτική δύναμη, καταφεύγουμε στόν Θεό καί σ' έσᾶς, τούς άδελφούς μας στήν πίστη. Οἱ προσευχές σας, ή συμπάράστασή σας, ἄλλά καί οἱ παρεμβάσεις σας στήν Κυβέρνηση καί στά Κόμματα τῆς χώρας σας θά εἶναι πολύτιμη βοήθεια γιά μᾶς.

Πέραν άπό τά ιδιαίτερα προβλήματα καί τήν εξέταση τῶν σχέ-

σεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας, ἡ ἐπίσκεψή σας στήν Κύπρο, Μακαριώτατε, μᾶς δίνει τήν εὐκαιρία τοῦ συμπροβληματισμοῦ γιά τήν κατάσταση τῶν Χριστιανῶν, ἀλλά καί τοῦ σύμπαντος κόσμου καί ἰδιαίτερα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, καθώς καί τῆς ἐξέτασης τρόπων ἀποτελεσματικότερης παρέμβασης στά πράγματα.

Ὁ σύγχρονος κόσμος στέκει ἐπιφυλακτικός μπροστά στά μὴ-νύματα τῆς Ἐκκλησίας καί τῇ δυνατότητά της νά ἐξαγάγει τόν ἄνθρωπο ἀπό τά σημερινά ἀδιέξοδά του. Κάμνει ἀκριβῶς ὅτι καί ἡ Σαμαρείτιδα τῆς σημερινῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς. Ἡ Σαμαρείτιδα ἀντέταξε στόν Χριστό τό γεγονός ὅτι δέν εἶχε τά μέσα γιά νά πετύχει τό ἐπιδιωκόμενο. «Οὔτε ἄντλημα ἔχεις καί τό φρέαρ ἐστὶ βαθύ», τοῦ εἶπε. Δέν εἶχε τόν κάδο καί τό σχοινί γιά νά ἀντλήσει νερό. Κι ἀπό τήν ἄλλη τό πηγάδι ἦταν βαθύ. Μά κι ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, στή σύγχρονη γλῶσσα, διατείνεται: «Εἶναι πολλά καί σοβαρά τὰ προβλήματά μας. Ἡ κρίση πού μᾶς μαστίζει εἶναι βαθιά. (Τό φρέαρ ἐστὶ βαθύ). Τί μπορεῖ νά προσφέρει ἢ πῶς μπορεῖ νά βοηθήσει σ' αὐτό τό Εὐαγγέλιο; Δέν διαθέτει τά μέσα, (τό ἄντλημα), ὁ Χριστιανισμός, λέγουν οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι, γιά νά δώσει λύσεις στά προβλήματα μας».

Κι ἀκόμα, ἡ Σαμαρείτιδα θεωροῦσε τόν Χριστό κατώτερο ἀπό τόν προπάτορά της, τόν Ἰακώβ. «Μή σύ μείζων εἶ τοῦ πατρός ἡμῶν Ἰακώβ;», τοῦ λέγει. Κι ὁ σημερινός κόσμος θεωρεῖ τὰ συστήματά του - πολιτικά, κοινωνικά, οἰκονομικά - ἀνώτερα ἀπό τόν Χριστό. Πῶς εἶναι δυνατό, διερωτᾶται, νά πετύχει ὁ Χριστιανισμός ἐκεῖ, ὅπου τά τόσο καλομελετημένα συστήματά μας ἀπέτυχαν;

Ἡ εὐθύνη τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας, ὡς ἐκ τούτου, στήν ὀρθή ποδηγέτηση πρῶτα τοῦ πληρώματός μας καί ὕστερα ὅλου τοῦ κόσμου εἶναι μεγάλη. Οἱ εὐθύνες μας αὐξάνονται καί ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ δύο χῶρες μας εἶναι σήμερα μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως. Κι ἡ Εὐρώπη ἔχει ἀνάγκη τήν Ὁρθόδοξη πνευματικότητα. Ἐχει ἀνάγκη τῶν προτάσεων πού καταθέτει ἡ Ὁρθοδοξία, γιά νά βγεῖ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἀπό τά ἀδιέξοδά του, στά

όποια τόν ἔχουν ὀδηγήσει ὁ ἐγωϊσμός, ὁ εὐδαιμονισμός καί ἡ ἄρνηση τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ὁρθοδοξία δέν ὑπόσχεται, οὔτε καί ἄλλωστε ἔχει νά προσφέρει ὑλικά ἀγαθά στόν ἄνθρωπο, οὔτε ἀνέσεις ἢ ἐντυπωσιακές κατακτήσεις στους τομεῖς τῆς Ἐπιστήμης καί τῆς Τεχνολογίας. Τοῦ δίνει διέξοδο στήν μοναξιά του, ἀπαντήσεις στήν ἀνασφάλειά του, ὑποδείξεις γιά τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Στήν Εὐρώπη ἀκούονται σήμερα καί φωνές πού ὑποστηρίζουν,

*Ἀπό τό συλλεῖτουργο τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν
Κύπρου καί Πολωνίας.*

ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν πρέπει νά ἔχει φωνή, ὅτι δέν πρέπει νά κάμνει πνευματικές καί κοινωνικές παρεμβάσεις κι ὅτι ἡ Εὐρωπαϊκή Ἑνωση πρέπει νά ἀποβάλλει τήν Χριστιανική ταυτότητά της. Δέν συμφωνοῦμε μέ αὐτές τίς ἀπόψεις. Ὅχι τόσο γιατί κυρίως στίς Χριστιανικές Ἀρχές στηρίχτηκαν οἱ ἀξίες καί οἱ θεσμοί τῆς Εὐρώπης, ἀλλά γιατί πιστεύουμε ὅτι χωρίς Χριστό δέν ὑπάρχει

ἀληθινή ζωή. Χωρίς Χριστό οἱ ἄνθρωποι μετατρέπονται ἀπό πρόσωπα σέ ἄτομα πού δέν ἔχουν ὑπαρξιακό προορισμό. Μόνο κοντά στόν Χριστό ὑπάρχει πραγματική ἐλευθερία, δημοκρατία, δικαιοσύνη. Κι ὀφείλουμε νά πείσουμε τούς καλοπροαίρετους, μέσα στήν ἑτερόδοξη Εὐρώπη, ὅτι γιά κάθε σφάλμα πού συνέβη στό παρελθόν εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού φταῖν καί ὄχι ὁ Χριστός, τόν ὁποῖο, γιά νά δικαιολογηθοῦν, ἐπικαλοῦνται.

Καί γι' αὐτή τήν εὐκαιρία τοῦ συμπροβληματισμοῦ καί τῆς ἀναζήτησης διεξόδων στά σημερινά, μακράν τοῦ Θεοῦ ἀδιέξοδα, πού μᾶς δίδει ἡ ἐπίσκεψή σας, σᾶς εὐχαριστοῦμε ἰδιαίτερα.

Μακαριώτατε,

Ἡ ἐπίσκεψή σας στήν Κύπρο σηματοδοτεῖ τήν ἔναρξη νέας περιόδου στενότερων σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας. Ἦδη στήν πατρίδα μας ζοῦν καί ἐργάζονται πολλοί Πολωνοί, λόγω τῆς ἔνταξης τῶν χωρῶν μας στήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση. Καί στά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἰδρύματα τῆς χώρας σας φοίτησαν, ἀλλά καί τώρα φοιτοῦν νέοι τῆς πατρίδας μας, πρᾶγμα πού συμβάλλει στήν καλύτερη ἀλληλογνωριμία καί σύσφιγξη τῶν σχέσεων μας. Προσβλέπουμε στήν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων αὐτῶν.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε καί πάλιν γιά τήν ἐπίσκεψή σας αὐτή καί τήν εὐκαιρία πού μᾶς δίνετε νά σᾶς ξεναγήσουμε σ' ὅσα ἀπό τά προσκυνήματα καί τά σεβάσματά μας βρίσκονται στίς ἐλεύθερες περιοχές. Ἐλπίζουμε νά μᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία σύντομα νά σᾶς ξεναγήσουμε καί στά κατεχόμενα, σήμερα, ἱερά μας. Παρακαλοῦμε, ὅπως εὐλογήσετε τόν λαό μας καί ἀπευθύνετε πρὸς αὐτόν τόν λόγο τῆς ἀγάπης σας».

Ἡ ἀντιφώνηση τοῦ Μητροπολίτη Πολωνίας Σάββα εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Νέας Ἰουστινιανῆς καί πάσης Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομε,

Πανιερώτατοι,

Ἀδελφοί Ἱερεῖς,

Ἀγαπητοί Ἀδελφοί καί Ἀδελφαί,

Χριστός Ἀνέστη!

Ἡ πασχαλινὴ χαρὰ πληροὶ σήμερον τὰς καρδίας ἡμῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνώθησαν ἐπὶ τῆς εὐχαριστιακῆς Τραπέζης κατὰ τὴν τελουμένην ὑφ' ἡμῶν Θεϊαν Λειτουργίαν. Δι' αὐτῆς ταυτοχρόνως ἐδώσαμεν τὴν μαρτυρίαν ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεώς μας καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Τό κοινόν Ποτήριον ἐπλήρωσεν ἡμᾶς τοῦ Ζωοποιοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Εἰς δέ τὰς φλέβας ἡμῶν ῥέει, λοιπόν, τό ἴδιον Αἷμα τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου, ἐνῷ τό Σῶμα Αὐτοῦ ἡγίασεν, ἐπίσης, καί τὰ ἀνθρώπινα σώματα ἡμῶν. Ἐλάβομεν μέρος εἰς τό μέγα μυστήριον τῆς πίστεως, ὅπου ἡ γῆ ἐνώνεται μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, καί ὁ οὐρανός μετὰ τῆς γῆς.

Ἡ Θεία Λειτουργία δέν εἶναι μόνον εὐχαριστιακὴ βίωσις, δέν εἶναι ἐπίσης μόνον κοσμικὴ πρᾶξις, ἀλλὰ ταυτοχρόνως εἶναι καί τό ἀποκορύφωμα καί τό ἐπισφράγισμα τῆς ἐνότητος, καθὼς καί τῆς ἀμοιβαίας κοινωνίας. Καί ὅταν τελεῖται κοινῶς ὑπὸ τῶν Προκαθημένων τῶν Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, προσλαμβάνει μίαν ἐξαιρετικὴν σημασίαν καί μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἰσχύος τῆς Ἀγίας Ὁρθοδοξίας. Εὐχαριστοῦμεν τόν Θεόν διὰ τό μέγα αὐτό δῶρον, διότι σήμερον καί Ἡμεῖς, οἱ Προκαθημένοι τῶν δύο Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, τῆς Κύπρου καί τῆς Πολωνίας, τελοῦντες ἀπὸ κοινοῦ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν, ἐπιβεβαιώσαμεν, ὅτι μᾶς ἐνώνει ἡ μία πίστις, ἡ μία Ἐκκλησία καί ὁ εἷς ἐν τῇ Ἀγίᾳ Τριάδι Θεός. Εἰς τὴν σημερινήν, κυριαρχουμένην ἀπὸ διαιρέσεις ἐποχὴν, ἔστω καί μία αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἔκκλησις εἶναι πολὺ σημαντικὴ. Ὅθεν, ἀκριβῶς εἰς αὐτό ἀποβλέπει ἡ σημερινὴ εὐχαριστιακὴ συνάντησις ἡμῶν.

Τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν πάντοτε ἔνωναν, ἐνώνουν καί θά ἐνώνουν ἀδιάσπαστοι δεσμοὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης. Καί παρὰ τό γεγονός, ὅτι μόλις σήμερον, διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν Ἱστορίαν, πραγματοποιεῖται ἐπίσημος εἰρηνικὴ ἐπίσκεψις τοῦ Προκαθημένου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν πάντοτε παρέμενον ἐν στενῇ σχέσει. Ἐχομεν συναντηθεῖ εἰς δια-

φόρους πανορθοδόξους συσκέψεις, ἔχομεν τελέσει κοινῶς τὰς Θείας Λειτουργίας καί ἔχομεν δώσει εἰς τόν πέριξ ἡμῶν κόσμον τήν μαρτυρίαν τῆς πίστεως. Αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν πάντοτε ἔζων ἐν φιλία, ἐνῶ οἱ Ἱεράρχαι Αὐτῶν συχνάκις ἀλληλοεπισκέπτοντο, γνωρίζοντες ἀμοιβαίως τόν πλοῦτον τῆς ἐπί μέρους θρησκευτικῆς ζωῆς.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἀποτελεῖ ἓνα μέγαλον χάρτην τῆς ἱστορίας. Ἀδύνατον εἶναι νά παραμεριστεῖ αὐτή τῇ στιγμῇ ὁ μέγας πρόδρομος καί ὁ πατήρ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς εἰς τήν Κύπρον, ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Βαρνάβας, διά τόν ὁποῖον οὕτως εἶπεν τό ἴδιον τό Ἅγιον Πνεῦμα: «*Ἀφορίσατε δὴ μοι τόν Βαρνάβαν καί τόν Σαῦλον εἰς τό ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. Τότε νηστεύσαντες καί προσευξάμενοι καί ἐπιθέντες αὐτοῖς τὰς χεῖρας ἀπέλυσαν. Οὗτοι μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου κατήλθον εἰς τήν Σελεύκειαν, ἐκεῖθεν τε ἀπέπλευσαν εἰς τήν Κύπρον*» (Πράξ. ιγ', 2-4). Τό ἀποστολικόν, λοιπόν, ἀξίωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου κατέχει μίαν διαχρονικὴν διάστασιν καί ἐπαναπαύεται εἰς Αὐτήν μέχρι σήμερον.

Ἡ διαδοχὴ τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως εἰς τήν Κύπρον εὗρεν τοὺς ἀφοσιωμένους συνεχιστὰς αὐτῆς καί εἰς τήν σημερινὴν ἐποχὴν. Ὅταν βρίσκεται κανεὶς εἰς τήν γῆν αὐτήν, εἶναι ἀδύνατον νά μὴ μνημονεύσει τόν μέγαν Ἐθνάρχην καί Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τόν ἀείμνηστον Μακάριον Γ', ὁ ὁποῖος ἦνωσεν ἐν ἑαυτῷ τό χάρισμα τῆς ἐξουσίας μετὰ τοῦ χαρίσματος τῆς ποιμαντικῆς. Διὰ τούτου ἔγινε Αὐτός διὰ τόν Θεοφοβούμενον Κυπριακόν Λαόν μία ἀπαρασάλευτος αὐθεντία. Ἐπισκεπτόμενος πολλὰς Χώρας, ὡς ἡ Κεφαλὴ τοῦ Κράτους, ἔδιδε μαρτυρίαν διὰ τήν Ἁγίαν Ὀρθοδοξίαν διαμέσου τῆς στολῆς του, τοῦ λόγου του καί τῆς μεγαλοπρέπειάς του. Αὐτήν τήν μεγαλοσύνην τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ ἀξιώματος τήν παρέδωκεν καί εἰς τοὺς διαδόχους αὐτοῦ: εἰς τόν ἀείμνηστον Χρυσόστομον Α' καί εἰς Ὑμᾶς, ἀγαπητέ Δέσποτα Ἀρχιεπίσκοπε.

Μετά τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος μᾶς ἐνώνουν οἱ δεσμοί καί

τῆς προσωπικῆς φιλίας καί ἀδελφικῆς ἀγάπης. Ἀπό πολλά ἔτη συναντώμεθα εἰς τόν στίβον τῶν πανορθοδόξων καί θεολογικῶν συζητήσεων. Μετά συγκινήσεως ἐνθυμοῦμαι τήν παρουσίαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ὡς Μητροπολίτου Πάφου εἰς τήν Ἐνθρόνισίν μου τό 1998 εἰς τήν Βαρσοβίαν. Διά τοῦτο χαίρω ἰδιαιτέρως, διότι σήμερον συναντώμεθα εἰς τήν ἁγίαν Κυπριακὴν γῆν ὡς Προκαθήμενοι πλέον τῶν δύο Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἀδελφὴ Ἐκκλησία, μετ' εὐγνωμοσύνης πρὸς τόν Θεόν, ἀτενίζομεν τάς ὁρατάς ἐνεργείας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, αἱ ὁποῖαι ἀποσκοποῦν εἰς τό καλόν τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Κυπριακῆς Πολιτείας. Οἱ ἄθλοι καί ἡ φωνή τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος διά τήν ἐπαναφορὰν δικαιοσύνης εἰς τήν Κύπρον φθάνουν μέχρι τοῦ στίβου τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς. Αἱ ἐπιδιώξεις τῆς Ὑμετέρας Ἐκκλησίας διά τήν ρύθμισιν τῆς καταστάσεως τῶν Κατεχομένων καθίστανται ἡ κοινὴ ἔκκλησις ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί ὅλων τῶν ἀνθρώπων τῆς καλῆς θελήσεως. Ὑπὲρ τῆς ἐκκλήσεως αὐτῆς τάσσεται, ἐπίσης, πάντοτε καί ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας.

Χαίρομεν διότι, ὕστερα ἀπὸ ὀλίγα ἔτη Ἀρχιεπισκοπικῆς Διακονίας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἔχει ἀύξηθεϊ σημαντικῶς ὁ ἀριθμὸς τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Ἐπίσης καί ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας ὑμῶν ὑφίσταται ἀναθεώρησιν. Ἡ διαπροσωπικὴ ἀνεκτικότητα τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀπέναντι εἰς τάς ἀνάγκας τῶν ἄλλων εὔρεν τήν ἔκφρασιν αὐτῆς εἰς τήν διοργάνωσιν τῆς μεγάλου κύρους Παγκοσμίου Συνσκέψεως διά τήν Εἰρήνην εἰς τήν Κύπρον τόν παρελθόντα Ὀκτώβριον τοῦ 2008, εἰς τήν ὁποίαν συμμετεῖχαν καί ἀπεσταλμένοι τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦν περὶ τῆς πολὺπλευρης χαρισματικότητος τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἀλλὰ πρωτίστως καί περὶ τῆς ἀπεριορίστου ἀφοσιώσεως Αὐτῆς εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί τό Κράτος.

Οἱ δεσμοὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀλληλεγγύης ἐνώνουν, ἐπίσης, καί

τάς Χώρας ἡμῶν, αἱ ὁποῖαι πρὶν ἀπὸ ὀλίγα χρόνια ἀπὸ κοινοῦ ἐνίσχυσαν τὰς δομάς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως. Ἐκτός ἀπὸ τὴν πολιτικὴν εἰς αὐτάς συμμετοχὴν, ἓνα πολὺ σημαντικὸν στοιχεῖον ἀποτελεῖ τὸ γεγονός, ὅτι διὰ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας ταυτοχρόνως εἶχεν ἀυξηθεῖ τὸ δυναμικὸν τῆς παρουσίας τῆς Ἀγίας Ὁρθοδοξίας εἰς αὐτάς τὰς δομάς. Ἡ φωνὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι πολὺ σημαντικὴ, ἰδιαιτέρως σήμερον, ὅταν τόσο συχνὰ ἀμφισβητεῖται ἡ χριστιανικὴ καταγωγὴ τῆς Εὐρώπης. Ἡ εὐρωπαϊκὴ ὁλοκλήρωσις χωρὶς τὴν Χριστιανοσύνην δὲν εἶναι ἐπιτυχία, ἀλλὰ κίνδυνος, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἀποφευχθεῖ, διὰ τῆς παροχῆς μαρτυρίας τῆς ἡμετέρας πίστεως.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσις τονίζει ἰδιαιτέρως τὴν καλλιέργειαν τῆς πολιτιστικο-ἐθνικῆς κληρονομίας. Μεριμνᾷ δὲ καὶ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ποικιλομορφίας ἐν τῇ παγκοσμίᾳ ὁλοκληρώσει. Ὁ Χριστιανισμός, καὶ δὴ ἡ Ἀγία Ὁρθοδοξία, πρῶτος ἔδειξεν τὸ παράδειγμα τῆς ἀληθινῆς ἐνότητος καὶ παγκοσμιοποιήσεως. Διατηρῶντας τὴν διαφορετικότητα τῶν ἐπὶ μέρους Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνώνεται εἰς τὸ σωτήριον Ποτήριον τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀλήθεια ἡμπορεῖ νὰ εἶναι μόνον μία, καὶ ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶναι διὰ τοὺς Χριστιανούς, τοὺς ζῶντας εἰς τὴν Εὐρώπην, ὁ Χριστός, ὁ Ὅποιος εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς πίστεώς μας, εἰς τὸ ὁποῖον βασιίζεται ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας εἶναι μία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ζεῖ ὡς μειονότης, ἀλλὰ εἶναι πιστὴ εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς τὴν Ἀλήθειαν Αὐτοῦ. Τὴν ἱστορίαν Αὐτῆς τὴν χαράσσουν διάφοροι περίοδοι ἀκμῆς καὶ δυσκολιῶν. Δέν ἀπόφυγε τοὺς διωγμούς, οἱ ὁποῖοι, ὅμως, τὴν καθαγίασαν διὰ τοῦ μαρτυρικοῦ αἵματος. Παρ' ὅλας αὐτάς τὰς θαλασσοταραχάς, ἐκ τοῦ ἐχθροῦ προερχομένας, ἐπιβίωσεν καὶ συνεχίζει τὴν ζωὴν Της μέχρι σήμερον, ἐξελισσόμενη εἰς τὸ μέτρον τῶν δυνατοτήτων Αὐτῆς. Εἶναι Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἔχει τοὺς δικούς Της Ἱερούς Ναούς, Μοναστήρια, Πνευματικά Κέντρα καὶ Σχολεῖα. Εἶναι, ἐπίσης, Ἐκκλησία, εἰς τὴν ὁποίαν προξενοῦν χαράν ἡ γεμάτη πνευματικῆς ζωῆς νεολαία, καθὼς

καί οἱ ἀφοσιωμένοι πιστοί. Ἡ Ἐκκλησία μας ἀσκεῖ τήν διακονίαν Της παντοῦ, ὅπου Τήν ἀναμένει ὁ ἄνθρωπος. Ἡ Ἐκκλησία αὐτή ἀναμένει καί Ὑμᾶς, Δέσποτα Ἀρχιεπίσκοπε, ἵνα δεῖτε, πραγματοποιώντας τήν ἀντεπίσκεψιν Ὑμῶν, τό πρόσωπον Αὐτῆς, ἰδιαιτέρως δέ τήν ἡμέραν τῆς τοῦ Σωτῆρος Μεταμορφώσεως εἰς τό Ὑγιον Ὅρος Γκραμπάρκα, ὅπου ἔρχονται μύριοι πιστοί μας καί ὄχι μόνον.

Εὐχαριστῶ καί αὖθις τόν Θεόν διά τό δῶρον τῆς σημερινῆς ἡμῶν κοινωνίας. Εὐχαριστῶ καί τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα διά τήν πρόσκλησιν, ἵνα πραγματοποιήσω τήν ἐπίσημον ἀδελφικήν ἐπίσκεψιν εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου. Προσεύχομαι πρός τόν Ὑγ. Ἀπόστολον Βαρνάβαν, ἵνα ἐνισχύσει τάς δυνάμεις Ὑμῶν εἰς τήν περαιτέρω ἄσκησιν τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς Σας Διακονίας.

Εἶθε ὁ Παντοδύναμος Θεός νά χαρίζη Ὑμῖν υἱείαν καί σοφίαν καί εἶθε νά εὐλογήσῃ τήν Ἱεραρχίαν, τόν Κλῆρον καί τούς Πιστούς τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἐκκλησίας, ἵνα, δοξάζοντες τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, δώσουν μαρτυρίαν τῆς Ἀγίας Ὁρθοδοξίας».

Μετά τήν θεία λειτουργία παρετέθη πρόγευμα στήν αἴθουσα τοῦ ἱεροῦ ναοῦ καί τό μεσημέρι ἐπίσημο γεῦμα στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή, στό ὁποῖο παρακάθησαν, πλὴν τῶν Κυπρίων Ἀρχιερέων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καί ὁ Χωρεπίσκοπος τῶν Μαρωνιτῶν, οἱ Πρεσβευτές τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Πολωνίας, ὁ Ὑπουργός Παιδείας καί Πολιτισμοῦ, ὁ Ἀρχηγός τῆς Ἐθνικῆς Φρουρᾶς, ὁ Διοικητής τῆς ΕΛ.ΔΥ.Κ. καί τό ἀνώτερο προσωπικό τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Τό ἀπόγευμα ὁ Μητροπολίτης Πολωνίας παραχώρησε συνέντευξη σέ ομάδα δημοσιογράφων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐκκλησιαστικά ἐνδιαφέροντα. Κατ' αὐτήν ὁ Μακαριώτατος ἀναφέρθη ἐκτενῶς στήν ἱστορική πορεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, ἀλλά καί στά δεινά πού ἔχει ὑποστεῖ μέσα ἀπό τίς διάφορες περιπέτειες κατά τό μεσοδιάστημα τῶν δύο Παγκοσμίων Πολέμων. Ὁ Μακαριώτατος μίλησε, ἐπίσης, γιά τίς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν Κύπρου

καί Πολωνίας, τό πρόβλημα τῆς Οὐνίας, ἀλλά καί γιά τόν ἐπικείμενο διάλογο κατά τήν Πανορθόδοξη Σύναξη στό Σαμπεζύ τῆς Ἑλβετίας. Ἀναφέρθη, ἀκόμη, στά προβλήματα τῆς Διασποράς καί ἐξέφρασε τήν ἄποψη, ὅτι δέν χρειάζομεθα ἄλλες διαιρέσεις. Μίλησε καί γιά τή σημερινή κατάσταση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, τῶν Μοναστηρίων καί τῶν Ἡσυχαστηρίων, ἀλλά

Ἀπό τή δέηση στή Μονή Σταυροβουνίου.

καί γιά τά προβλήματα πού προκύπτουν ἀπό τοὺς μεικτοὺς γάμους. Ὁ Μακαριώτατος κατέληξε, λέγοντας πρὸς τοὺς δημοσιογράφους, πὼς ὁ 21ος αἰώνας θά εἶναι ὁ αἰώνας τῆς Ὁρθοδοξίας καί ἀναφέροντας γιά μιὰ ἀκόμη φορά τή ρύση τοῦ Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι, πού λέει, ὅτι τό κάλλος θά σώσει τόν κόσμον, ἐπισήμανε, ὅτι εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία, πού θά σώσει τόν κόσμο.

Ἀκολούθως ὁ Μακαριώτατος μετέβη στή Μονή Σταυροβουνί-

ου, όπου έγινε δεκτός από τον Ήγούμενο Ἀθανάσιο καί τήν ἀδελφότητα τῆς Μονῆς. Κατά τήν ἐπακολουθήσασα δέηση στό Καθολικό τῆς Μονῆς ἀντηλλάγησαν μεταξύ τοῦ Ἁγουμένου καί τοῦ Μητροπολίτη ἐγκάρδιοι λόγοι.

Στίς 8.00' π.μ. τῆς Δευτέρας, 18ης Μαΐου, ἡ Α.Μ. ὁ Μητροπολίτης Πολωνίας κ. Σάββας καί ἡ συνοδεία αὐτοῦ μέ τήν Α.Μ. τόν

*Οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν Κύπρου καί Πολωνίας
μέ τόν Πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας.*

Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο καί τή συνοδεία του μετέβησαν στό Προεδρικό Μέγαρο, ὅπου εἶχαν συνάντηση μέ τόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Δημ. Χριστόφια. Κατ' αὐτήν ὁ Πολωνίας Σάββας ἐνημέρωσε τόν Πρόεδρο γιά τίς ἐπαφές πού εἶχε στήν Κύπρο, τίς ἐντυπώσεις ἀπό τόν τόπο, τά μοναστήρια καί τό λαό τῆς Κύπρου, καθώς ἐπίσης καί γιά τίς συζητήσεις πού εἶχε μέ τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου γιά ἐκκλησιαστικά θέματα καί θέματα κοινῶς ἐνδιαφέροντος. Ὁ Μακαριώτατος

διερμηνέυσσε στόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τή συμπαράσταση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας καί τῶν μελῶν της στόν ἀγῶνα πού διεξάγει ὁ Ἑλληνισμός τῆς Κύπρου. Ἀπό τήν πλευρά του ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐνημέρωσε τόν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας γιά τίς προσπάθειες ἐπίλυσης τοῦ Κυπριακοῦ καί τήν πορεία τῶν συνομιλιῶν. Ἐπίσης, τόν ἐνημέρωσε γιά τήν καταστροφή τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς στά τουρκοκρατούμενα ἐδάφη μας, τήν ὁποία χαρακτήρισε ὡς βαρβαρότητα, καί

*Οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν Κύπρου καί Πολωνίας
μέ τίς συνοδεῖες τους στή Μονή Ἀγ. Νικολάου παρά τήν Ὁρούντα.*

σημείωσε, ὅτι ἡ πολιτιστική κληρονομιά δέν ἀνήκει μόνο στούς Ἑλληνοκυπρίους, ἀλλά καί στούς Μουσουλμάνους τῆς Κύπρου καί σέ ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα. Στόχος μας, ἐπeseήμανε ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, εἶναι νά διατηρήσουμε τήν ταυτότητα μας καί μέρος αὐτῆς τῆς ταυτότητας ἀποτελεῖ καί ἡ πίστη μας. Ἐπιπλέον, ὑπογράμμισε πῶς ὁ Κυπριακός λαός σηκώνει γιά

35 χρόνια τώρα τό σταυρό του καί εὐελπιστεῖ, ὅτι σύντομα θά ἔλθει καί ἡ δική του ἀνάσταση.

Ἀκολουθῶς, περί τήν 9.30' π.μ. ὥραν, ὁ Πολωνίας Σάββας ἀφίχθη στόν ἱ. ναό τῶν Ὁσίων Βαρνάβα καί Ἰλαρίωνος Περιστερώνας, ὅπου ἔγινε δεκτός ἀπό τό Σεβ. Μητροπολίτη Μόρφου κ. Νεόφυτο, τόν κλῆρο καί τό λαό τῆς περιοχῆς. Κατά τήν ἐπακολουθήσασα δοξολογία ἀντηλλάγησαν σύντομοι προσφωνήσεις μεταξύ τοῦ Μακαριωτάτου καί τοῦ Πανιερωτάτου.

Μετά ταῦτα πάντες μετέβησαν στήν παρακείμενη Μονή τοῦ Ἀγ. Νικολάου Ὁρούντας, ὅπου τούς ἐπιφυλάχθη θερμή ὑποδοχή ἀπό τήν Προϊσταμένη Ἰουστίνη καί τίς ἀδελφές τῆς Μονῆς. Μετά τήν ψαλεῖσα στό Καθολικό τῆς Μονῆς δέηση, προσφώνησε ἡ Προϊσταμένη καί ἀντιφώνησε ὁ Μακαριώτατος.

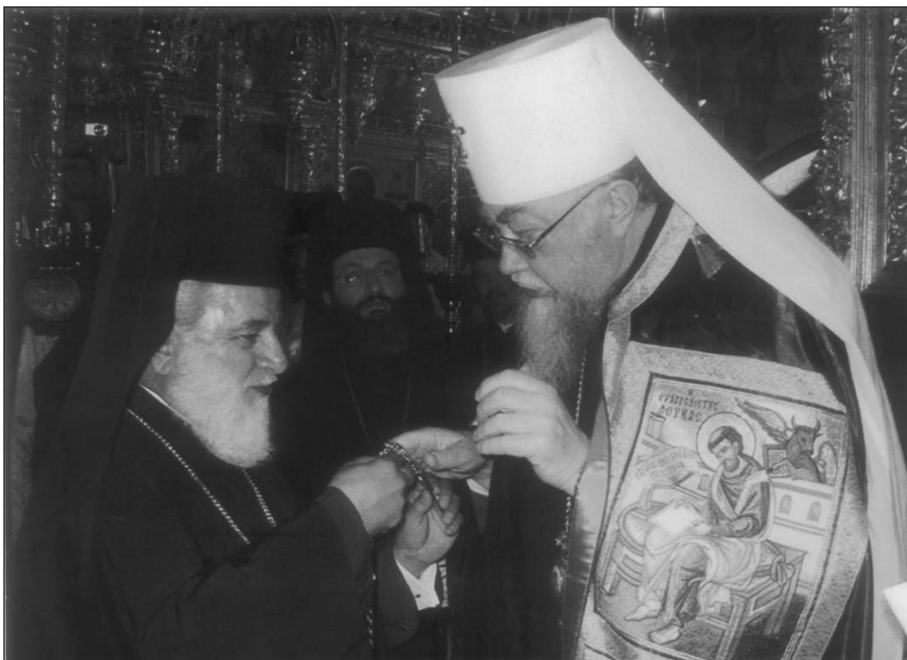
Περί τήν μεσημβρίαν τῆς ἴδιας ἡμέρας ὁ Πολωνίας Σάββας ἔφθασε στή Μονή Κύκκου, στό Καθολικό τῆς ὁποίας ἐψάλη δοξολογία, ἀφοῦ προηγουμένως ὁ Ἡγούμενος αὐτῆς Μητροπολίτης Νικηφόρος καί οἱ Πατέρες τῆς ἐπιφύλαξαν σ' Αὐτόν λαμπρή ὑποδοχή.

Ὁ Μητροπολίτης Κύκκου καί Τηλλυρίας Νικηφόρος στήν προσφώνησή του ἀνέφερε, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Μακαριωτάτου στή Μονή γίνεται δεκτή «μέ αἰσθήματα πνευματικῆς ἐξάρσεως καί ἀγαλλιάσεως» καί συνέχισε λέγοντας, ὅτι «ὡς εὐλογία Θεοῦ» δεχόμεθα τήν πρωθιεραρχική του παρουσία ἐδῶ στή χειμαζόμενη σήμερα νῆσο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, «γιατί ἡ ἀνταλλαγή ἐπισκέψεων μεταξύ τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν ἀποτελεῖ τήν πιό δυνατή μαρτυρία ἐνότητας, πίστεως καί ἀγάπης». Ὁ Κύκκου Νικηφόρος, ἀφοῦ ἔκαμε ἐκτενῆ ἀναφορά στήν ἱστορία τῆς Μονῆς, παρακάλεσε θερμά τόν Πολωνό Προκαθήμενο νά θυμᾶται πάντοτε στίς πρωθιεραρχικές του προσευχές καί «τόν σκληρά δοκιμαζόμενο σήμερα μαρτυρικό λαό τῆς Ὁρθοδόξου αὐτῆς νήσου, πού γιά τριάντα πέντε τώρα χρόνια γιορτάζει τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μέσα στή δική του σταύρωση. Ὁρθός, ὅμως, στίς ἐπάλξεις μάχεται, καί θά μάχεται, μέχρι νά κυλήσει

τήν πλάκα τοῦ τάφου, μέχρι νά ἔλθει ἡ Ἀνάσταση, ἡ ἀνάσταση τῆς δικαιοσύνης καί τῆς ἐλευθερίας. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ προοιωνίζεται καί βεβαιώνει καί τῆς Κύπρου τήν ἀνάσταση», ὑπογράμμισε μέ ἔμφαση ὁ Μητροπολίτης Κύκκου.

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας στήν ἀντιφώνησή του ἐξέφρασε τήν χαρά του, γιατί βρίσκεται «στό χειμαζόμενο καί ἅγιο τοῦτο νησί» καί εἰδικότερα στήν Ἱερά Μονή τῆς Ἐλεούσας τοῦ Κύκκου, ἡ ὁποία «ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ὄχι μόνο

Ὁ Μητροπολίτης Πολωνίας Σάββας καί ὁ Μητροπολίτης Κύκκου Νικηφόρος ἀνταλλάσσουν δῶρα.

θρησκευτική, ἀλλά καί ἐθνική καί πολιτιστική». «Ἦλθαμε ἐδῶ γιά νά ἐνωθοῦμε μαζί σας ἐν προσευχῇ καί γιά νά ἐμπλουτισθοῦμε ταυτόχρονα καί ἀπό τό νέκταρ τῆς δικῆς σας πίστεως καί γιά νά γευθοῦμε καί τούς καρπούς τῆς πίστεως αὐτῆς. Γιά νά προσκυνήσωμε τούς Ἀγίους τῆς Κύπρου καί μέ τόν τρόπο αὐτό νά ἐνισχυθῶμε καί ἐμεῖς ἐν τῇ πίστει ἡμῶν, οὕτως ὥστε νά δώ-

σωμεν ἀξίαν μαρτυρίαν σέ ἕνα ἐντελῶς διαφορετικό περιβάλλον», ἀνέφερε.

«Ἡ θαυματουργός εἰκόνα σας συγκεντρώνει καθημερινῶς χιλιάδες πιστούς καί ἐμεῖς ἐρχόμαστε ἐδῶ γιά νά ἀφήσουμε τίς χαρές μας, τίς θλίψεις μας καί τίς δοκιμασίες μας καί μέσῳ ὑμῶν νά ζητήσωμεν ἀπό τήν Παναγία νά μᾶς σκεπάζει μέ τό ὠμόφορό της καί αὐτό εἶναι τό πιό σημαντικό στήν ζωή τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, διότι ἡ προσευχή δέν γνωρίζει ὅρια, ἀποτελεῖ δροσιά, ἡ ὁποία δροσίζει τίς ξηρές καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Ἡ προσευχή μᾶς ἐνώνει», ὑπογράμμισε ὁ Μακαριώτατος.

«Ἐσεῖς ζεῖτε δοκιμασίες», πρόσθεσε ὁ Πολωνίας Σάββας, «δοκιμασίες γιά τίς ὁποῖες μιλοῦν ὅλοι καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπός σας καί ὁ Πρόεδρος σας καί οἱ Μητροπολίτες καί οἱ πιστοί σας. Ὁ διηρημένος λαός ἀποτελεῖ πάντοτε πόνο γιά τοὺς ἡγέτες καί ἐμεῖς τόν πόνο αὐτόν τόν ἔχουμε στίς καρδιές μας. Συμμετέχουμε σ' αὐτόν μέ τήν προσευχή μας καί σᾶς διαβεβαιώνουμε, ὅτι θά θυμόμαστε στίς προσευχές μας νά παρακαλοῦμε τόν Θεό νά ξεπεραστεῖ ἡ δοκιμασία αὐτή».

Μετά τήν ἀνταλλαγή δώρων καί ἐνθυμημάτων, ὁ Πολωνίας Σάββας ἀσπάστηκε τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἐλεούσας τοῦ Κύκκου καί τεμάχιο τοῦ λειψάνου τοῦ ἱδρυτῆ καί προστάτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου Ἀποστόλου Βαρνάβα, καθώς καί ἄλλα λείψανα ἁγίων, τά ὁποῖα φυλάσσονται στή Μονή.

Ἀκολούθως ἐπισκέφθη τό Μουσεῖο καί Εἰκονοφυλάκιο τῆς Μονῆς καί θαύμασε τοὺς θυμαυρούς τῆς μακραίωνης παράδοσης αὐτῆς. Μετά παρακάθησε σέ γεῦμα, τό ὁποῖο παρέθεσε πρὸς τιμὴν του ὁ Ἡγούμενος καί ἡ ἀδελφότητα τῆς Μονῆς.

Τό ἀπόγευμα, ἡ Α.Μ. ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββας, ἀνῆλθε στό Θρονί τῆς Παναγίας, ὅπου τέλεσε Τρισάγιο καί κατέθεσε δάφνινο στεφάνι «μνήμης, τιμῆς καί εὐγνωμοσύνης» στόν τάφο τοῦ Ἐθνάρχῃ Ἀρχιεπισκόπου καί Προέδρου Μακαρίου Γ'.

Μετά ταῦτα ἡ πομπή ἀναχώρησε γιά τήν Πάφο, μέσω τῆς Κοιλιάδας τῶν Κέδρων, καί περί τήν 6.30' μ.μ. ὥραν ἀφίχθη στή Μονή Χρυσορροϊατίσσης, ὅπου τούς ἀνέμενε ὁ Ἡγούμενος αὐτῆς Διονύσιος. Μετά τήν ψαλεῖσα στό Καθολικό τῆς Μονῆς δέηση, ἀντηλλάγησαν λόγοι σύντομοι, ἀλλά θερμοί, μεταξύ τοῦ Ἡγουμένου καί τοῦ Μητροπολίτη.

Ἀπό τή δέηση στή Μονή Ἀγ. Νεοφύτου.

Τό ἐπόμενο προσκύνημα τοῦ Πολωνίας Σάββα ἔγινε στή Μονή Ἀγ. Νεοφύτου περί τήν 8ην ἑσπερινήν ὥραν. Στήν εἴσοδο τῆς Μονῆς ὑποδέχθηκαν Αὐτόν ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἐπίσκοπος Χύτρων Λεόντιος καί ἡ ἀδελφότητα αὐτῆς. Ἐπακολούθησε δέηση στό Καθολικό τῆς Μονῆς, μετά τήν ὁποία προσφώνησε ὁ Ἡγούμενος καί ἀντιφώνησε ὁ Μητροπολίτης καί ἔγινε ἀνταλλαγή δώρων.

Ἀκολουθῶς ὁ Πολωνίας Σάββας καί ἡ συνοδεία του κατέλυσαν στό ξενοδοχεῖο «Ἅγιος Γεώργιος» Πάφου, τό δέ βράδυ παρακάθησαν σέ δεῖπνο πού παρέθεσε ὁ Κύπρου Χρυσόστομος στήν ἐξοχική του κατοικία στό Μελισσόβουνο.

Τό πρωί τῆς Τρίτης, 19ης Μαΐου, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ὁρθόδοξου Πολωνικῆς Ἐκκλησίας καί ἡ συνοδεία του ἐπισκέφθηκαν ἀρχαιολογικούς χώρους τῆς Πάφου (ψηφιδωτά, ναό Χρυσοπολίτισσας, στήλη Ἀπ. Παύλου κ.ἄλ.).

Ἀπό τήν ἐπίσκεψη στή Μητρόπολη Πάφου.

Στίς 10.00' π.μ. μετέβη οὗτος στή Μητρόπολη Πάφου, ὅπου ἔτυχε θερμῆς ὑποδοχῆς ἀπό τόν οἰκεῖο Μητροπολίτη καί τίς Ἀρχές τῆς πόλης. Ἐπακολούθησε δοξολογία στόν ἱ. ναό Ἁγ. Θεοδώρου Στρατηλάτου, μετά τό πέρας τῆς ὁποίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος προσφώνησε τό Μακαριώτατο, λέγοντας τά ἑξῆς:

«Μέ τόν ἀναστάσιμο χαιρετισμό «Χριστός Ἀνέστη», σᾶς ὑποδεχόμαστε σήμερα μέ ἰδιαίτερη χαρά, μαζί μέ τήν τιμία συνοδεία σας στήν πόλη μας. Στήν Πάφο πού εὐνοήθηκε μέ τήν ἐπίσκεψη τριῶν Ἀποστόλων καί εὐλογήθηκε ἀπό τόν Θεό μέ τήν καταγραφή τοῦ ὀνόματός της στήν Ἀγία Γραφή.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά πού ὑποβληθήκατε στόν κόπο νά ἔλθετε μέχρις ἐδῶ γιά νά εὐλογήσετε τό λαό μας καί νά μεταφέρετε σ' αὐτόν μήνυμα καρτερίας καί ὑπομονῆς.

Μέ μεγάλο σεβασμό πρός τό πρόσωπό σας, δίνουμε ἀσπασμό ἀγάπης πρός τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ «τήν παροικοῦσαν εἰς Πολωνίαν» γιά τήν τιμή τῆς ἐδῶ παρουσίας σας. Κι ὅχι μόνον ἐμεῖς οἱ ζῶντες, ἀλλά καί οἱ προαπελθόντες πατέρες καί ἀδελφοί ἡμῶν: Ὁ Παῦλος, ὁ Βαρνάβας καί ὁ Μᾶρκος, «οἱ διά τοῦ Εὐαγγελίου ἐν Χριστῷ ἡμᾶς γεννήσαντες», οἱ ἐν ἀγίοις Ἐπίσκοποι Πάφου Ἐπαφρᾶς, Μακάριος, Ἰωάννης καί Πανάρετος, οἱ ὁδηγήσαντες τόν λαό μας εἰς «νομάς σωτηρίους», οἱ μάρτυρες τῆς πίστεως καί οἱ ἀγωνιστές τῆς ἐλευθερίας μας.

Ἡ ἀνταλλαγή ἐπισκέψεων μεταξύ τῶν Προκαθημένων τῶν ἐπί μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀφυπνίζει τό αἶσθημα τῆς ὁλότητος καί τῆς ἐνότητος, σφυρηλατεῖ ἄρρηκτους δεσμούς ἀμοιβαίας ἀγάπης καί καλλιιεργεῖ τήν συνείδηση ὅτι ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι, παρά τήν ποικιλία τῶν τοπικῶν ιδιοτυπιῶν καί προβλημάτων τους, ἔχουν καί πρέπει νά διατηροῦν πάντα «μίαν φρόνησιν», «ἓνα νοῦν», «μίαν πίστιν», γενικά «τήν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφ. 4, 3).

Γιά μᾶς τούς Ὁρθοδόξους τῆς Κύπρου, πού ζοῦμε μιά παρατεταμένη θλίψη ἀπό τή συνεχιζόμενη τραγωδία τῆς πατρίδας μας, τόν κατατρεγμό τῶν πιστῶν μας καί τή βεβήλωση τῶν ναῶν μας, ἡ παρουσία σας ἀνάμεσά μας ἔχει μιά ἰδιαίτερη σημασία. Μᾶς παρουσιάζει ζωντανό παράδειγμα ἐγκαρτέρησης τήν Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας· πού πέρασε κι αὐτή ἀπό πολύ ἀντίξοες συνθῆκες, πού διῆλθε ἀπό συμπληγάδες πέτρες, πού «ἐλογίσθη ὡς νεκρά» καί «ἰδοῦ ζεῖ», πού, παρά τό ὀλιγάριθμο τῶν πιστῶν της, μέσα σέ

μιά πλημμυρίδα έτεροδόξων, έπιδεικνύει σήμερα θαυμαστή ζωτικότητα.

Κι ή δική μας Έκκλησία, ακολουθοῦσα τό ποίμνιό της, πορεύεται σήμερα «έν μέσω ὄφρων καί σκορπίων». Θά έχετε ήδη αντιληφθεῖ, Μακαριώτατε, από τήν περασμένη Παρασκευή πού βρίσκεστε στην Κύπρο, τίς ταλαιπωρίες της. Προσφυγοποίηση, νεκροί, άγνοούμενοι, βάρβαρος έποικισμός τῶν κατεχομένων κι ένα άνελέητο έθνικό ξεκαθάρισμα, πού επιβάλλει ή κατοχική δύναμη, συνιστοῦν τό δράμα τοῦ λαοῦ μας πού εἶναι καί δράμα τῆς Έκκλησίας μας.

Στήν κατεχόμενη έδῶ καί 35 χρόνια γῆ μας, έπανελήφθη εκείνο πού περιγράφεται στην Παλαιά Διαθήκη, στό βιβλίο τοῦ Δανιήλ, ὅτι «οὐκ ἔστιν έν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων, καί προφήτης, καί ήγούμενος· οὐδέ ὀλοκαύτωσις, οὐδέ θυσία, οὐδέ προσφορά, οὐδέ θυμίαμα, οὐ τόπος τοῦ καρπῶσαι ένώπιον τοῦ Κυρίου καί εύρεῖν ἔλεος». Τά θυσιαστήρια τοῦ Κυρίου «κατέσκαψαν οἱ τῆς Ἰαγάρ». Μνημεῖα τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς, πού άνήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά τῆς Εὐρώπης, αλλά καί ὅλης τῆς ανθρωπότητας, καταστρέφονται, στόν 21ο αἰῶνα, μπροστά στά μάτια, καί υπό τή σιωπή, τῶν ισχυρῶν τῶν, τάχατες, πολιτισμένων λαῶν τῆς γῆς.

Οὐδέποτε ὡς Ἕλληνες καί ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί ἀποβλέψαμε στόν περιορισμό τῶν δικαιωμάτων τοῦ σύνοικου στοιχείου. Πάντα σεβαστήκαμε τούς Μουσουλμάνους συμπατριῶτες μας, τίς εύαισθησίες καί τά πιστεύω τους. Ἀπό μειονότητα τοῦ 18% τούς ἀναβαθμίσαμε καί τούς ἀναγνωρίσαμε καθεστώς κοινότητας. Δέν μποροῦμε, ὅμως, καί νά αὐτοεξευτελιστοῦμε ὑπακούοντας δουλικά σέ κάθε ἀπαίτηση τοῦ κατακτητῆ.

Ὁφείλουμε νά παραδώσουμε τόν τόπο Χριστιανικό, ὅπως τόν παραλάβαμε. Μόνο μέ τήν ἀπελευθέρωση θά μπορέσουμε ἀπερίσπαστοι νά στραφοῦμε στόν ἑαυτό μας καί στόν πλησίον μας καί νά πραγματώσουμε τίς δυνατότητες τοῦ εἶναί μας, νά ἐπιδοθοῦμε στην ἀποστολή μας, ὅπως επιβάλλει ή Ὁρθόδοξη πίστη μας.

Σᾶς καλωσορίζουμε καί πάλι, Μακαριώτατε, στήν πόλη καί ἐπαρχία μας. Εὐλογεῖστε τό λαό μας καί προσευχηθεῖτε γιά ὅλους μας. Καί γιά τήν πνευματική μας προκοπή, ἀλλά καί γιά σύντμηση τῶν δεινῶν τῆς πατρίδας μας».

Στήν ἀντιφώνησή του ὁ Μητροπολίτης Πολωνίας κ. Σάββας εὐχαρίστησε τό Μητροπολίτη Πάφου γιά τήν πρόσκλησή του νά ἐπισκεφθεῖ τήν πόλη του καί εἶπε, ὅτι ἀποτελεῖ ἐπίσης μεγάλο δῶρο γι' αὐτόν τό γεγονός ὅτι ἠδυνήθη νά ἐπισκεφθεῖ τήν Πάφο, ὅπου βάδισαν οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος, Βαρνάβας καί Μᾶρκος, γιατί, ὅπως ἀνέφερε, δέν θά ἤμποροῦσε νά σκεφθεῖ ἤ καί νά διανοηθεῖ, ὅτι ἦτο δυνατόν νά ἐπισκεφθεῖ τήν Πάφο, ὅπου «οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι κήρυξαν τόν Ἀναστάντα Χριστόν».

Μετά τήν Πάφο, ἡ Α.Μ. ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββας ἐπισκέφθη, στίς 12.30' τό μεσημέρι, τή Μητρόπολη Λεμεσοῦ. Στήν εἴσοδο τοῦ περιβόλου τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ Παναγίας Καθολικῆς, ὑποδέχθηκαν τούς δύο Προκαθημένους Κύπρου καί Πολωνίας καί τίς συνοδεῖες τους ὁ Μητροπολίτης Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιος, ὁ Χωρεπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος, ὁ Ἀντιδήμαρχος τῆς πόλεως, ἡ Ἐπαρχος, οἱ ἀστυνομικές καί στρατιωτικές ἀρχές, ὁ ἱερός κλῆρος τῆς Μητροπόλεως, καθώς καί πλῆθος μαθητῶν καί πιστῶν. Ἡ πομπή ὁδηγήθη στό Μητροπολιτικό ναό, ὅπου τελέστηκε Δοξολογία, στήν ὁποία προσφώνησαν τόν ὑψηλό ἐπισκέπτη ὁ Ἀντιδήμαρχος Λεμεσοῦ καί ὁ Μητροπολίτης κ. Ἀθανάσιος.

Ὁ Ἀντιδήμαρχος ἀναφέρθη στήν ἱστορία καί στόν πολιτισμό τῆς Πολωνίας, στή συμβολή της στήν πρόοδο εὐρύτερα τοῦ κόσμου, καθώς καί σέ συνέντευξη τοῦ Μητροπολίτη Πολωνίας, ὁ ὁποῖος μίλησε γιά τό κάλλος τῆς Ὁρθοδοξίας καί τήν ἀνάγκη πού ἔχει ὁ κόσμος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας γιά νά γίνει πιό ὁμορφος καί πραγματικό στολίδι τῆς δημιουργίας.

Ὁ Πανιερώτατος, ἀκολούθως, καλωσόρισε τόν Μακαριώτατο καί μίλησε γιά τήν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ στή Λεμεσό, ἡ ὁποία ξεκινᾷ ἀπό τά χρόνια τῶν Ἀποστόλων καί τή χειροτονία

τοῦ Ἀπ. Τυχικοῦ, ὡς πρώτου Ἐπισκόπου τῆς Νεαπόλεως, ὅπως ὀνομάζετο τότε ἡ Λεμεσός. Κάλεσε τό Μακαριώτατο Πολωνίας νά εὐλογήσῃ τόν εὐσεβῆ λαό τῆς Λεμεσοῦ καί τοῦ προσέφερε ὡς δῶρο εἰς ἀνάμνηση τῆς ἐπισκέψεως τήν εἰκόνα τοῦ Ἀγ. Ἰωάννη τοῦ Ἐλεήμονος, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, πολιούχου τῆς πόλεως, ὁ ὁποῖος κατήγετο ἀπό τή Λεμεσό, ὅπου βρίσκεται καί ὁ τάφος του.

*Οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν Κύπρου καί Πολωνίας
μέ τίς συνοδεῖες τους στήν εἴσοδο τῆς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ.*

Ὁ Μακαριώτατος εὐχαρίστησε καί πάλι τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου γιά τήν εὐκαιρία πού τοῦ ἔδωσε μέ τήν ἐπίσκεψη αὐτή νά διέλθῃ καί ἀπό τή Μητροπολιτική περιφέρεια τῆς Λεμεσοῦ. Κατόπιν εὐχαρίστησε τόσο τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη, ὅσο καί τόν Ἀντιδήμαρχο γιά τούς λόγους τους. Ἀναφέρθη στήν ἀξία τῆς πίστεως καί τῆς διατήρησης τῶν παραδόσεών μας, ὡς Ὁρθοδό-

ξων Χριστιανῶν.

Στή συνέχεια ὁ πιστός λαός εἶχε τήν εὐκαιρία νά χαιρετήσῃ τό Μακαριώτατο.

Τέλος ὁ Πανιερώτατος παρέθεσε γεῦμα πρός τιμή τοῦ Προκα-
θημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας.

Ἀκολουθῶς ὁ Πολωνίας Σάββας καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύ-
πρου, μέ τή συνοδεία τοῦ Χωρεπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολά-
ου, μετέβησαν γιά προσκύνημα στή Μονή Ἀγ. Γεωργίου Ἀλαμάνου.

Ἀπό τήν ἐπίσκεψη στή Μονή Ἀγ. Γεωργίου Ἀλαμάνου.

νου, ὅπου τούς ἐπιφυλάχθη λαμπρή ὑποδοχή ἀπό τήν ἀδελφότη-
τα τῆς Μονῆς, δεκάδες πιστούς καί μαθητές τῶν Δημοτικῶν Σχο-
λείων τῆς περιοχῆς. Ἡ Καθηγουμένη Ὀλυμπιάδα προσφώνησε
τό Μακαριώτατο, ἀναφερθεῖσα στήν ἱστορία τῆς Μονῆς, καί
πρόσφερε εἰκόνα καί ὠμοφόρια τόσο στό φιλοξενούμενο Προκα-

θήμενο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας ὅσο καί στόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου.

Ὁ Μακαριώτατος Πολωνίας μίλησε μέ πολύ ἐνθουσιασμό γιά τήν ὑποδοχή καί τήν ὅλη ἀτμόσφαιρα πού δημιουργήθη, καθώς καί γιά τά πολύ καλά θεολογικά λόγια τῆς Γερόντισσας. Εὐχαρίστησε καί πάλι τό Μακαριώτατο πού περιέλαβε στό πρόγραμμα τῆς ἐπίσκεψής του καί τή Μονή τοῦ Ἀγ. Γεωργίου. Τόνισε, ὅτι τό προσκύνημα αὐτό εἶναι τό καλύτερο δῶρο κατά τήν ὁλοκλήρωση τῆς εἰρηνικῆς ἐπισκέψεώς του. Ἐπισήμανε ἀκόμη, ὅτι ἀγαπᾶ τά μοναστήρια καί τούς μοναχούς καί ὅτι οἱ μοναχοί καί οἱ μοναχές εἶναι ἄγγελοι ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ. Σάββας ἀναχώρησε ἀπό τό ἀεροδρόμιο Λάρνακας, ἐπιστρέφοντας στή χώρα του, κατά τίς πρῶτες πρωινές ὥρες τῆς Τετάρτης, 20ῆς Μαΐου.

Μιλώντας πρὶν τήν ἀναχώρησή του, ὁ Μακαριώτατος ἐξέφρασε τήν εὐχή ὁ Θεός νά φέρει σύντομα τήν ποθητή λύση στό μεγάλο πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζει ἡ Κύπρος γιά 35 τώρα χρόνια. «Ἐχουμε βαθιά γνώση ὅλων τῶν διωγμῶν καί τῶν δοκιμασιῶν, τίς ὁποῖες πέρασε στήν ἱστορία του καί περνᾷ ἀκόμη καί σήμερα ὁ Κυπριακός λαός. Καί διαβεβαίωσε, ὅτι «θά προσεύχωμαι καί θά μαρτυρῶ γιά τίς δοκιμασίες σας παντοῦ, ὅπου κι ἂν εὐρίσκωμαι, καί στήν πατρίδα μου, ἀλλά καί στό ἐξωτερικό».

Ὁ Μακαριώτατος ὑπογράμμισε καί συνέστησε, παράλληλα, στό χειμαζόμενο σήμερα λαό μας τήν ἀνάγκη τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία εἶναι «πάντοτε καρποφόρος, ὅταν διαρκεῖ ὥς τό τέλος». Ἐφερε, μάλιστα, ὡς παράδειγμα τά δεινά, τά ὁποῖα πέρασε ἡ Ὁρθοδοξία στήν πατρίδα του καί σέ πλεῖστα ἄλλα κράτη, λέγοντας χαρακτηριστικά ὅτι «ἡ Ὁρθοδοξία πέρασε ἀπό πολλές δοκιμασίες, ἀλλά χάρις στήν ὑπομονή ὑπάρχει σήμερα καί ζεῖ καί θά ζήσει». «Εἶμαι βαθιά πεπεισμένος, ὅτι θά ἔλθει ἡ ὥρα πού χάρις σ' αὐτήν τήν ὑπομονή θά δεῖτε ἐν ἐνότητι ὅλη τήν Κύπρο καί

αυτό θά εἶναι ἡ δική σας Ἀνάσταση καί τό δικό σας Πάσχα».

Ἀξιολογώντας τίς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πολωνικῆς Ἐκκλησίας δήλωσε, ὅτι αὐτές «ἐξελίσσονται καί ἀναπτύσσονται». Ἐπανέλαβε δέ τήν πρόσκλησή του πρός τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου νά ἐπισκεφθεῖ σύντομα καί τή δική του Ἐκκλησία, ἐκφράζοντας μάλιστα τήν ἐπιθυμία αὐτό νά γίνει κατά τήν ἑορτή τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, κατά τήν ὁποία πανηγυρίζει ἡ Μονή τῆς Grabarka.

Τήν Α.Μ. τό Μητροπολίτη Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας Σάββα καί τή συνοδεία του συνόδευαν κατά τίς ἐπισκέψεις τους στήν Κύπρο ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος, ὁ Μητροπολίτης Κωνσταντίας Βασίλειος, ὁ Χωρεπίσκοπος Μεσαορίας Γρηγόριος καί ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀρχιμανδρίτης Ἱερώνυμος Πυλιώτης.
